

**(NE)IMPLEMENTACIJA VLADINIH SPORAZUMA U VEZI
SA JUGOM SRBIJE**

Izdavač: Odbor za Ljudska Prava -Bujanovac

Autor: Belgzim Kamberi

Istraživači: Enkel Rexhepi

Agon Islami

Prevod : Fehmi Maliqi

Tehnička priprema: Idea digital, Vranje

Štampa: Idea digital, Vranje

Tiraž, 350

Bujanovac, maj 2016

Ova analiza je deo projekata „Jačanje stabilnosti na jugu Srbije, kroz integraciju albanske nacionalne manjine“, koji implementuje Odbor za Ljudska Prava, sa sedištem u Bujanovcu.

Stavovi i mišljenja izneti u analizi pripadaju isključivo autoru i ne odražavaju zvanične stavove Ministarstva spoljnih poslova Švajcarske i Fondacije za Otvoreno Društvo - Beograd.

Projekat se finansira od strane Ministarstva spoljnih poslova Švajcarske i Fondacije za Otvoreno Društvo - Beograd.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Federal Department of Foreign Affairs FDFA

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Sadržaj

(NE)IMPLEMENTACIJA VLADINIH SPORAZUMA U VEZI SA JUGOM SRBIJE	1
UVOD	5
ANALIZA	6
I OPŠTI PODACI	7
1. Geografski podaci o opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa	7
1.1. Bujanovac	7
1.2. Preševo	7
1.3. Medveđa	7
2. Stanovništvo opština Preševo, Bujanovac i Medveđa	8
2.1. “Veliki popis” iz 2002. godine	8
2.2. “Nelegitiman” legalni popis 2011. godine	9
2.3. “Procenski” popis 2015	12
II Prava manjina u Srbiji	13
1. Zakonski okvir koji reguliše prava manjina	13
1.1. Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina	14
1.2. Ustavne norme prave manjine	14
III Posebne obaveze Republike Srbije prema opštinama Preševo, Bujanovac i Medveđa	16
1. Obaveze koje predviđa Plan i program za rešavanje krize u opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa	16
1.2. Ciljevi i Rokovi Programa	16
2. Obaveze koje predviđa Sporazum o principima rekonstrukcije Koordinacionog Tela	17
2.1. Ciljevi i Rokovi Sporazuma	18
3. Obaveze koje predviđa “Plan sedam tačaka”	19
3.1. Ciljevi i Rokovi Sporazuma	19
4. Blokirani proces - Popis i reforma sudstva	20
4.1 Problem bojkovanja popisa	20
4.2 Reforma sudstva	22
IV (NE) IMPLEMENTACIJA	23
1. Zastupljenost/integracija u državne institucije	23
1.1. Integracija u javne institucije i službe	24
1.2. Lokalne državne institucije	27

1.3. Republičke i okružne institucije.....	28
2. Ekonomski oporavak	31
2.1. Nezaposlenost	31
2.2. Subvencije privatnim preduzećima.....	32
3. Investicije -Koordinaciono Telo za opštine Bujanovac, Preševo i Medveđa	33
3.1. Infrastruktura (rekonstrukcija i asfaltiranje puteva, izgradnja i rekonstrukcija školskih i zdravstvenih objekata, vodosnabdevanje, sanacija klizišta, kanalizacija).....	34
3.2. Socijalna davanja (jednokratne socijalne pomoći, pomoći u slučaju elementarnih nepogoda, stipendije, školski pribor)	34
3.3. Bespovratna sredstva za subvencije	34
3.4. Donacije (dodela sredstava na konkursu za projekte NVO i medije).....	34
4. Službena upotreba jezika, pisma i nacionalnih simbola	35
4.1. Službena upotreba jezika	35
4.2. Službena upotreba pisma.....	36
4.3. Službena upotreba albanskog nacionalnog simbola.....	37
5. Pravosuđe	37
5.1. Zakon o amnestiji	37
5.2. Suočavanje sa prošlošću i (ne)poverenje albanske nacionalne manjine u pravosuđe	38
5.3. Decentralizacija pravosuđa.....	38
6. Obrazovanje, kultura i mediji	39
6.1. Obrazovanje	39
6.2. Visoko obrazovanje na albanskom jeziku.....	43
6.3. Kultura	45
6.4. Mediji na albanskom jeziku	48
7. Zdravstvena i socijalna zaštita	49
7.1. Vanbolničko porodilište.....	49
8. Bezbednost	50
8.1. Povlačenje vanredno angažovanih specijalnih vojno-policijskih snaga.....	50
8.2. (Ne)povratak raseljenog stanovništva.....	50
8.3. Otvaranje malograničnih prelaza	51
ZAKLJUČAK I PREPORUKE	52
PRILOZI	54
BIBLIOGRAFIJA.....	63

UVOD

*

Prošlo je tačno petnaest godina od kada je 21. maja 2001. godine potpisana “Deklaracija o demilitarizaciji” Oslobođilačke Vojske Preševa, Bujanovca i Medveđe (OVPMB), poznata kao “Končuljski sporazum”. To je otvorilo put za implementaciju “Plana i programa za rešavanje krize u opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa”, nazvanog “Čovićev Plan”.

U međuvremenu, usledila su i druga dva sporazuma, jedan koji se odnosi na rekonstrukciju Koordinacionog tela Vlade Republike Srbije za opštine Bujanovac, Preševo i Medveđa i drugi, takozvani “Plan sedam tačaka”. Oni obuhvataju mere koje se u većoj meri odnose na integraciju Albanaca u politički, državni i društveni sistem i poštovanje njihovih ljudskih prava u skladu sa evropskim standardima; uspostavljanje bezbednosti i mira u regionu; ekonomsku i socijalnu revitalizaciju regiona i njegov razvoj, u skladu sa projektima i prioritetima opština.

Odbor za ljudska prava za cilj ovog istraživanja nije imao, preuzimajući obavezu da izradi analizu postignutog iz navedenih sporazuma, da izradi celokupnu detaljnu analizu šta jeste a šta nije urađeno, već da se fokusira na predstavljanje stepena integracije albanske nacionalne manjine u državne institucije i da identifikuje glavne napretke i probleme oko implementacije “mirovnog procesa”, u kontekstu sva tri sporazuma.

Pre toga i kao neophodne informacije, analiza pruža i opšte podatke o području (jug Srbije ili “Preševska Dolina”), kao i zakonodavne i ustavne norme koje imaju veze sa pravima nacionalnih manjina u Srbiji.

Takođe, analiza izdvaja glavne tačke sva tri sporazuma a, nakon njih, i rezultate našeg kvantitativnog i kvalitativnog istraživanja.

Zbog birokratije, nedovoljne političke volje i zakonodavstvenih mogućnosti, treba reći da su, tokom prikupljanja informacija, istraživači Odbora za ljudska prava imali veliki problem prilikom dobijanja informacija od strane državnih institucija na republičkom nivou.

ANALIZA

*

U periodu od novembra 2015. do kraja marta 2016. godine, Odbor za ljudska prava (u daljem tekstu OLJP) istraživao je i analizirao glavna dokumenata koji su rezultat dogovora između republičkih vlasti i predstavnika Albanaca sa juga Srbije: “Plan i program za rešavanje krize u opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa, usvojen od strane Vlade Republike Srbije i Vlade Savezne Republike Jugoslavije u februaru 2001. godine popularno nazvan “Čovićev Plan”; “Sporazum o principima rekonstrukcije Koordinacionog tela za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa”, donet 2009. godine i “Plan Sedam tačaka” usvojen od strane Vlade Republike Srbije 2013. godine.

“Plan i program za rešavanje krize u opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa” donet je 2001.godine, nakon potpisivanja sporazuma u Končulju, kojim su obustavljeni oružani sukobi između srpskih snaga bezbednosti i predstavnika Oslobođaličke Vojske Preševo, Medveđa i Bujanovac.

“Sporazum o principima rekonstrukcije Koordinacionog tela”, potpisali su 2009.godine predsednik Koordinacionog tela Milan Marković, poslanik u Narodnoj skupštini Riza Halimi i šef misije OEBS-a u Srbiji, Hans Ola Urstad. Predsednici opština Preševo, Bujanovac i Medveđa i predsednik Koordinacionog tela potpisali su tada i Odluku o reorganizaciji i nadležnostima Koordinacionog tela. Ovaj Sporazum vratio je Albance u rad Koordinacionog tela koji su napustili 2005. godine.

Treći dokument¹ jeste “Plan Sedam tačaka” koga su politički i institucionalni predstavnici albanske zajednice ponudili Vladi u Beogradu kao sredstvo za dijalog, nakon uklanjanja spomenika bivših boraca OVPMB ispred zgrade Opštine Preševo. Ovaj dokument, u vidu informacije Koordinacionog tela, Vlada je posebnim Zaključkom usvojila na svojoj sednici 4. juna 2013. godine.

¹ Zaključak Vlade Republike Srbije od 04. Juna 2013, 05 broj: 06-4185/2013-4

I OPŠTI PODACI

1. Geografski podaci o opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa

1.1. Bujanovac

Područje opštine Bujanovac najvećim delom pripada brdsko-planinskoj oblasti, 2/3 površine (odnosno 313 km²) je u intervalu iznad 500 m nadmorske visine, dok je 1/3 (148 km²) ravničarskog karaktera. Povoljna geomorfološka konfiguracija terena (50% površine) u intervalu 800-1000 m nadmorske visine.

1.2. Preševo

Na krajnjem jugu Srbije, na razvođu crnomorskog i egejskog sliva, u dolini reke Moravice prostire se nerazvijena, gusto naseljena opština Preševo, zahvatajući prostor Preševske kotline i njenog planinskog oboda. Nalazi se između zapadnih padina Skopske Crne Gore i istočnih obronaka planine Rujan i opština Bujanovac i Gnjilane, dok se na jugu graniči sa Republikom Makedonijom, odnosno otvorena je prema Kumanovskoj kotlini. Preko njene teritorije prolaze najvažniji infrastrukturni koridori: železnička pruga i putni pravac Beograd-Niš-Skoplje.

1.3. Medveđa

U sklopu planinsko-kotlinske oblasti Južne Srbije, u gornjem toku reke Jablanice prostire se brdsko-planinska, infrastrukturno periferna, retko-naseljena, emigraciona opština Medveđa. Nalazi se između opština Kuršumlije, Bojnika, Lebana, Podujeva, Kosovske Kamenice i gradskog područja Prištine.

Područje opštine Medveđa pripada brdsko-planinskoj oblasti (95% površine je u intervalu 400 – 1000 m nadmorske visine), sa izraženim dubokim, klisurastim, rečnim dolinama. Najniže kote terena su ispod 400 m (316 m) u dolini reke Jablanice, a najviše na planinama Radan i Majdan (1.376 m), dok su najrasprostranjeniji visinski pojasevi u interval 600-800 m (44% ukupne površine).

Opštine Bujanovac i Preševo pripadaju, na osnovu administrativne podele Republike Srbije, Pčinjskom okrugu, a opština Medveđa Jablaničkom okrugu.

2. Stanovništvo opština Preševo, Bujanovac i Medveđa

Od 1981. godine albanska zajednica u Srbiji nije izlazila na popis stanovništva, pa tadašnji rezultati nisu mogli da budu adekvatni stvarnoj situaciji. Popis stanovništva koji je Savezni zavod za statistiku sproveo na području cele bivše Jugoslavije 1981. godine, poslednji je koji je pružio precizne podatke o broju stanovnika u Srbiji. Prema tom popisu, u opštini Bujanovac živelo je 46.689 stanovnika. Od toga je Albanaca bilo nešto više od 55% (25.848), Srba oko 34% (15.914), a Roma blizu 9% (4.130). Opština Preševo imala je 33.948 stanovnika. Većina, preko 85% (28.961) bili su Albanci, preko 12,% (4.204) Srbi i preko jednog procenta (433) Romi. Od 17.219 stanovnika opštine Medveđa, Srba i Crnogoraca je bilo oko 65% (11.354), Albanaca oko 32% (5.509) i Roma negde oko pola posto (83).

Opšti popis sproveden 1991. godine bojkotovali su Albanci na Kosovu i u Preševu, Bujanovcu i Medveđi. Procene o broju albanske populacije izvedene su na osnovu popisa iz 1981. godine. Po njima, u opštini Bujanovac bilo je 49.238 stanovnika, od toga oko 30% Srba (14.660), 60% Albanaca (29.588) i nešto ispod devet posto Roma (4.408). Procenjeno je da je u opštini Preševo živelo 38.943 stanovnika, od kojih su oko 90% bili Albanci (34.992), 8% Srbi (3.206), i 1,29% Romi (505). Savezni zavod za statistiku nije objavio procene za opštinu Medveđa, već samo rezultate popisa po kojima je u ovoj opštini bilo 13.368 stanovnika od kojih su 9.205 Srbi i Crnogorci, a 3.832 Albanci.

2.1. “Veliki popis” iz 2002. godine

Prvi popis stanovništva na koji se albanska zajednica na jugu Srbije odazvala je popis iz 2002. godine, koji je predvideo « Čovićev Plan ». Ovaj popis je, između ostalog, veoma značajan za albansku zajednicu, jer joj je omogućio da se Albanci adekvatno proporcionalno integrišu u strukture lokalne vlasti u opštini Bujanovac, odmah nakon popisa na prevremenim lokalnim izborima 2002. godine.

2.2. “Nelegitiman” legalni popis 2011. godine

Albansko stanovništvo je proces popisa stanovništva koji je sproveden 2011. godine bojkotovalo, jer, prema tvrdnjima albanskih političkih predstavnika sa juga Srbije, Republički Zavod za statistiku nije pružao garancije da će popisom stanovništva biti obuhvaćeni i oni stanovnici opština Bujanovac, Preševo i Medveđa koji su napustili ove opštine tokom 1999. godine, to jest tokom stacioniranja snaga bezbednosti SRJ koje su povlačene sa Kosova na područje ovih opština.

Prema popisu iz 2011. godine, koji je bojkotovao od strane velike većine albanskog stanovništva, zvanično ima 5.805 Albanaca².

Zanimljiva činjenica nakon popisa 2011. godine jeste da se broj Albanaca u Srbiji, izuzimajući jug Srbije, povećao; u Vojvodini je broj Albanaca povećan za 556, sa 1.695 na 2.251, u Beogradu je smanjen za 240, sa 1.492 na 1.252, a u ostatku Centralne Srbije povećan je sa 865 na 1.119.

Broj albanskog stanovništva po opštinama

	Ukupno		Albanci		Albanci u % ukupnog	
	2002	2011	2002	2011	2002	2011
Srbija	7.498.001	7.186.862	61.647	5.809	0.822	0.081
Vojvodina	2.031.992	1.931.809	1.695	2.251	0.083	0.117
Centralna Srbija	3.889.885	3.595.613	58.460	2.306	1.503	0.064
Beograd	1.576.124	1.659.440	1.492	1.252	0.095	0.075
Pčinjski	227.690	159.081	54.795	680	24.07	0.427
Jablanički	240.923	216.304	2.841	548	1.179	0.253
Severno -bački	200.140	186.906	315	486	0.157	0.26
Novi Sad	299.294	341.625	299	356	0.10	0.10
Južno -bački	294.372	273.746	315	302	0.107	0.11
Raški okrug	291.230	309.258	160	267	0.055	0.086
Severno -banatski	165.881	147.770	197	264	0.119	0.179
Južno -banatski	313.937	293.730	158	250	0.05	0.085

² Podaci iz Popisa 2011, <http://popis2011.stat.rs/>

Zapadno -bački	214.011	188.087	165	226	0.077	0.12
Sednje banatski	208.436	137.667	104	194	0.05	0.103
Sremaki okrug	335.901	312.278	142	173	0.042	0.055
Borski	146.551	124.992	154	152	0.105	0.122
Niš - grad	250.515	260.237	99	97	0.04	0.037
Podunavski	210.290	199.395	68	86	0.032	0.043
Pomoravski	227.435	214.536	52	85	0.023	0.04
Zlatiborski	313.396	286.549	43	78	0.014	0.027
Zaječarski	137.561	119.967	88	76	0.064	0.063
Rasinski	259.441	241.999	8	52	0.00	0.021
Sumadijski	298.778	293.308	45	46	0.02	0.016
Moravički	224.772	212.603	11	32	0.00	0.015
Pirotski	105.654	92.479	14	21	0.01	0.023
Nišavski - bez Niša	131.239	116.082	35	21	0.03	0.018
Mačvanski	329.625	298.931	15	19	0.00	0.006
Toplički	102.075	91.754	0	18	0.00	0.02
Braničevski	200.503	183.625	26	16	0.01	0.009
Kolubarski	192.204	174.513	6	12	0.00	0.007
	Ukupno		Albanci		Albanci u %	
	2002	2011	2002	2011	2002	2011
Medveđa	10.760	7.438	2.816	527	26.17	7.09
Preševo	34.904	3.080	31.098	416	89.10	13.51
Subotica	148.401	141.554	256	333	0.17	0.27
Bujanovac	43.302	18.067	23.681	244	54.69	1.35
Novi Beograd	217.773	214.506	268	223	0.12	0.10
Palilula	155.902	173.521	238	223	0.15	0.13
Novi Pazar	85.996	100.410	129	202	0.15	0.20
Zemun i Surčin	191.645	211.989	241	177	0.13	0.08
Voždovac	151.768	158.213	143	125	0.09	0.08
Sombor	97.263	85.903	100	113	0.10	0.14
Bor	55.817	48.615	115	113	0.21	0.23
Zrenjanin	132.051	123.362	78	110	0.06	0.09
Cukarica	168.508	181.231	84	108	0.05	0.06
Rakovica	99.000	108.641	132	105	0.13	0.10
Zvezdara	132.621	151.808	156	91	0.12	0.06
Bečej	40.987	37.351	66	81	0.16	0.22
Kanjiža	27.510	25.343	25	79	0.09	0.31
Kikinda	67.002	59.453	56	75	0.03	0.13
Vršac	54.369	52.026	42	73	0.08	0.14

Bačka Palanka	60.966	55.528	80	72	0.13	0.13
Novi Bečej	26.924	23.925	14	72	0.05	0.30
Sremska Mitrovica	85.902	79.940	44	69	0.05	0.09
Pančevo	127.162	123.414	48	68	0.04	0.06
Stari Grad	55.543	48.450	64	63	0.12	0.13
Senta	25.568	23.316	57	62	0.22	0.27
Bačka Topola	38.245	33.321	51	60	0.13	0.13
Kovačica	27.890	25.274	27	59	0.10	0.23
Ruma	60.006	54.339	37	57	0.06	0.10
Smederevo	109.809	108.209	37	51	0.03	0.05
Kula	48.353	43.101	27	50	0.06	0.12
Vrbas	45.852	42.092	45	48	0.10	0.11
Mali Idoš	13.494	12.031	3	43	0.06	0.36
Vračar	58.386	56.333	58	43	0.10	0.08
Jagodina	70.894	71.852	11	40	0.02	0.06
Zaječar	65.969	59.461	42	40	0.06	0.07
Negotin	43.418	37.056	30	33	0.07	0.09
Kruševac	131.368	128.752	6	32	0.00	0.02
Odžaci	35.582	30.154	12	32	0.03	0.11
Tutin	30.054	31.155	6	29	0.02	0.09
Sjenica	27.970	26.392	11	29	0.04	0.11
Kragujevac	175.802	179.417	32	27	0.02	0.02
Apatin	32.813	28.929	26	26	0.03	0.09
Bački Petrovac	14.681	13.418	5	26	0.03	0.19
Ada	18.994	16.991	33	25	0.20	0.15
Titel	17.050	15.738	7	24	0.04	0.15
Kraljevo	121.707	125.488	23	23	0.02	0.02
Savski Venac	42.505	39.122	35	23	0.08	0.06
Knjaževac	37.172	31.491	27	22	0.07	0.07
Leskovac	156.252	144.206	23	20	0.01	0.01

2.3. “Procenski” popis 2015

Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, u saradnji sa narodnim poslanicima iz Preševa, Bujanovca i Medveđe i predstavnicima tih opština, saglasili su se u junu 2015. oko metodologije kojom je procenjen broj stanovnika na jugu Srbije. Tim međunarodnih eksperata angažovan je od strane Ambasada Sjedinjenih Američkih Država i Velike Britanije i Delegacije Evropske unije u Beogradu, na sastanku kojim je predsedavao OEBS³.

Podaci do kojeg su oni došli doveli su do sledeće procene broja stanovnika svake opštine: Preševo 29.600, Bujanovac 38.300, Medveđa, 7.400⁴.

³ Međunarodna zajednica angažovala je eksperte koji su uradili procenu tokom juna 2015. Ian White (Velika Britanija) sa dugogodišnjim iskustvom u procenu broja stanovništva u zemljama EU, centralne Azije kao i u region angažovan je od strane Saveta Evrope, UNICEF-a, United Nation Economic Commision for Europe, UN Statistical Division i UNPF (United Nation Population Fund), Katarina Daskalovska, BJRM sa dvadesetosmogodišnjim iskustvom u državama regiona, Moldaviji, Belorusiji, Turkmenistanu kao i Daniel Goodkind, USAID sa iskustvom u ovoj delatnosti u 60 država. Neophodnu podršku su dobili i od strane Republičkog Zavoda za statistiku i drugih organa Republike Srbije

⁴ Izveštaj ekspertskog tima o metodologiji korišćenoj za procenu broja stanovnika juga Srbije koji su izopšteni iz popisa stanovništva i domaćinstva 2011. godine

II Prava manjina u Srbiji

Jedan od osnovnih principa koga u čl. 1 proklamuje Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina jeste nedvosmislen stav članica Saveta Evrope da je:

“Zaštita nacionalnih manjina i prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina sastavni deo međunarodne zaštite ljudskih prava i kao takva spada u oblast međunarodne saradnje”.

U Republici Srbiji manjinsko pitanje je veoma kompleksno. Od promena 2000. godine, Republika Srbija se nalazi u procesu demokratske transformacije. Cilj ovakve transformacije jeste uspostavljanje demokratskog društva i vladavine prava, a temelj svega toga trebalo bi da bude poštovanje ljudskih i manjinskih prava u skladu sa najvišim evropskim standardima.

Pitanje obrazovanja manjina i upotreba manjinskih jezika, kao teme od velikog značaja za očuvanje i razvoj identiteta pripadnika nacionalnih manjina, kao i oblici delotvornog učešća manjina u upravljanju državom, predstavljaju osnovne probleme sa kojima se manjine u Republici Srbiji suočavaju.

1. Zakonski okvir koji reguliše prava manjina

Posle oktobarskih promena 2000. godine zabeležen je pomak u postavljanju ustavnog i zakonodavnog okvira, a pristupano je i važnim međunarodnim konvencijama čiji bi cilj trebalo da bude poboljšanje položaja manjina.

U tom procesu usvojen je Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina⁵, koji je, kao temeljni zakon u ovoj oblasti, donet 2002. godine. Ratifikovani su međunarodni dokumenti za zaštitu prava nacionalnih manjina (pre svega Okvirna konvencija i Evropska povelja), a 2006. godine usvojen je Ustav⁶ koji preuzima i obiman katalog prava nacionalnih manjina i njihovih pripadnika, koja su ranije bila određena zakonom. Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina usvojen je 2009. godine. Njime su utvrđene procedure izbora Nacionalnih saveta nacionalnih manjina i nadležnosti Saveta.

⁵Zakon usvojen tokom 2002. u skupštini SRJ

⁶ Ustav Republike Srbije, 2006. godine

1.1. Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina

Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina reguliše “*način ostvarivanja individualnih i kolektivnih prava nacionalnih manjina u skladu sa Ustavom i međunarodnim ugovorima*”. Ovaj Zakon reguliše posebna prava kao što su: sloboda nacionalnog opredeljenja (čl. 5), pravo saradnje sa sunarodnicima (čl. 6), pravo na izbor i upotrebu ličnog imena (čl. 9), pravo na službenu upotrebu manjinskog jezika (čl. 10, 11), pravo na negovanje kulture i tradicije (čl. 12), pravo na školovanje na maternjem jeziku (čl. 13, 14, 15), pravo na upotrebu nacionalnih simbola (čl. 16). Međutim, pravo koje je zagarantovano st. 1 ovog člana, sledećim, drugim stavom, je suženo na mogućnost upotrebe nacionalnih simbola koji ne mogu biti “*identični sa simbolima drugih država*”.

1.2. Ustavne norme prave manjine

Ustav Republike Srbije ljudska i manjinska prava reguliše u drugom delu.

U čl. 18, st. 1. Ustav predviđa da “*ljudska i manjinska prava zajamčema Ustavom neposredno se primenjuju*”, a u stavu 2 Ustav garantuje neposrednu primenu “*ljudskih i manjinskih prava*” koje su zajamčena i “*opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava*” i “*potvrđenim međunarodnim ugovorima*”.

U čl. 75 do čl. 81 Ustav reguliše i garantuje posebna prava za pripadnike nacionalnih manjina kao što su: zabrana diskriminacije (čl. 76), ravnopravnost u vođenju javnih poslova (čl. 77), zabrana nasilne asimilacije (čl. 78), pravo na očuvanje posebnosti (čl. 79), pravo na udruživanje i saradnju sa sunarodnicima (čl. 80) i razvijanje duha tolerancije (čl. 81).

Ustav u čl. 21, stav 3 predviđa mogućnost da Republika Srbija radi “*postizanja pune ravnopravnosti lica ili grupe lica koja su u suštinskom nejednakom položaju sa ostalim građanima*” može preduzeti posebne mere koje se “*ne smatraju diskriminatorskim merama*”. Međutim, kada se radi o preduzimanju takvih mera radi postizanja pune ravnopravnosti pripadnika nacionalnih manjina, onda se postavljaju dodatni, otežavajući uslovi, to jest, to se mora opravdati postojanjem “*izrazito nepovoljnih uslova života koji ih posebno pogađaju*”.

1.2.1. Misljenje Venecijanske Komisije

Ovakvo stanovište Ustava Republike Srbije ne smatra opravdanim ni Venecijanska komisija, koja u svom Mišljenju o Ustavu Srbije navodi: „Postavlja se pitanje da li samo „izrazito nepovoljni uslovi života “mogu opravdati pozitivne mere u korist nacionalnih manjina koje se neće smatrati diskriminatornim“. O istom pitanju Savetodavni komitet Okvirne konvencije ponovo izražava žaljenje zbog očigledne protivrečnosti člana 76. stava 3. Ustava sa gore pomenutim odredbama, jer postavlja strože zahteve za primenu posebnih mera nacionalnim manjinama nego ostalim grupama.

Dakle, i pored činjenice da Ustav Republike Srbije u sebi sadrži katalog ljudskih i manjinskih prava, to ne predstavlja dovoljnu garanciju da se ta prava u praksi i ostvare . Republika Srbije potpisnica je i Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina⁷. Pristupanjem Okvirnoj konvenciji, države članice se obavezuju da na “svojoj teritoriji zaštite opstanak nacionalnih manjina”. Pristupanjem Konvenciji, članice smatraju da su “burni prevrati u evropskoj istoriji pokazali da je zaštita nacionalnih manjina od ključnog značaja za stabilnost, demokratsku bezbednost i mir” na evropskom kontinentu.

⁷ Zakon Republike Srbije o potvrđivanju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina ("Sl. list SRJ - Međunarodni ugovori", br. 6/98)

III Posebne obaveze Republike Srbije prema opštinama Preševo, Bujanovac i Medveđa

Osim ustavnih i zakonskih obaveza, kao i obaveza koje nameću međunarodno priznati ugovori, Republika Srbija je preuzela posebne obaveze i na osnovu tri posebna dokumenta prema opštinama Preševo, Bujanovac i Medveđa, koji su usvojeni od strane Vlade.

1. Obaveze koje predviđa Plan i program za rešavanje krize u opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa

1.2. Ciljevi i Rokovi Programa

Ciljevi Programa postavljeni kao ključna⁸ načela, su:

- *Eliminisanje svih oblika ugrožavanja ustavnog poretka, suvereniteta i integriteta SRJ i Srbije,*
- *Uspostavljanje pune lične i kolektivne sigurnosti,*
- *Izgradnja multietničkog i multikonfensionalnog društva u načelima demokratije, uz puno poštovanje ljudskih i manjinskih prava, kao i prava svih građana po najvišim standardima,*
- *Prosperitetni i brzi ekonomski razvoj ovih opština uz finansijsku podršku međunarodne zajednice.*

Plan i program sadrži precizno određene obaveze i rokove u kojima je svaka obaveza trebalo da bude izvršena. Tako je za potpuno izvršavanje obaveza iz Programa predviđen rok, ne duži od 36 meseci od potpisivanja sporazuma (S+36, gde S predstavlja datum potpisivanja Sporazuma). Na osnovu navedenog, potpuno izvršavanje obaveza trebalo je da se desi najkasnije do 2004. godine.

⁸ Plan i Program za rešavanje krize u opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa iz 2001

Prema ovim rokovima, *“integracija⁹ Albanaca u politički i državni sistem i poštovanje njihovih ljudskih i manjinskih prava po najvišim evropskim standardima”* trebalo je da se obavi po sledećoj dinamici: S+2 =10%, a S+36 =100%.¹⁰

Drugi cilj Programa je bio uspostavljanje bezbednosti i mira u regionu. Osim *“potpunog prekida akcija”* bivše OVPMB, podrazumevao je i *“povlačenje vanredno angažovanih vojno-policijskih snaga i povraćaj lokalnih policijskih snaga sa mešovitom nacionalnom strukturom”*.

Amnestija bivših boraca¹¹ od krivične odgovornosti sastavni je deo Programa koji je garantovao bezbednost svih učesnika na strani OVPMB.

Socio-ekonomski preporod opština podrazumevao je:

- a) razvoj poljoprivrede,
- b) razvoj drvne industrije,
- c) izgradnju i sanaciju putne, električne infrastrukture, vodovoda i telefonskih linija,
- d) registraciju i sanaciju kuća Albanaca

2. Obaveze koje predviđa Sporazum o principima rekonstrukcije Koordinacionog Tela

Drugi obavezujući dokument kojim je Vlada Republike Srbije preuzela obaveze o afirmaciji prava Albanaca iz Preševa, Bujanovca i Medveđe jeste *“Sporazum o principima rekonstrukcije Koordinacionog tela”*¹². Sporazumom, koji se pozivao na prethodni Plan i program za rešavanje krize u opštinama Preševo, Bujanovac i Medveđa, trebalo je da se stvore uslovi koji svim zajednicama *“omogućavaju da izraze, očuvaju i razvijaju svoj identitet”* i da bude garancija za *“uključivanje albanske zajednice u državne institucije”*¹³, čime bi se *“postiglo njeno delotvorno učešće u procesu donošenja odluka”*.

⁹ Plan i Program za rešavanje krize u opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa iz 2001. Aneks 5B,

¹⁰ Plan i Program iz 2001, Zadaci izcršćenja ciljeva, faza III, Realizacija Sporazuma,

¹¹ Plan i program 2001, Aneks 5b, čl.2, st. 4.

¹² Sporazum o principima rekonstrukcije Koordinacionog tela za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa, potpisan u Beogradu 27. 03. 2009 godine

¹³ Sporazum o principima rekonstrukcije Koordinacionog tela, čl. 5

2.1. Ciljevi i Rokovi Sporazuma

Na osnovu ovog Sporazuma dogovoreno je uključivanje predstavnika Albanaca u rad Koordinacionog tela uz formiranje osam (8) radnih grupa iz važnih životnih oblasti i uz učešće po tri predstavnika opština Preševo, Bujanovac i Medveđa i po tri predstavnika resornog ministarstva za svaku grupu. Ove grupe nikada nisu profunkcionisale.

Nakon ovog Sporazuma, Vlada je donela Odluku¹⁴ o 63 nova radna mesta u Upravi carina, Poreskoj upravi i Upravi za trezor, kojom bi se omogućio prijem kadrova Albanaca u te institucije.

Dakle na osnovu ovakve Odluke Vlade Srbije, a u cilju *“potrebe ostvarivanja ciljeva Koordinacionog tela Vlade Republike Srbije za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa”* povećan je maksimalni broj izvršioca:

Ministarstvo finansija:

- Uprava carina 30 izvršilaca;
- Poreska uprava 20 izvršilaca;
- Uprava za trezor 2 izvršioca;
- Ministarstvo trgovine i usluga za potrebe tržišne inspekcije - 5 izvršilaca;
- Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja, za potrebe republičke turističke inspekcije – 1 izvršilac;
- Ministarstvo za rad, za potrebe inspekcije rada - 1 izvršilac;
- Ministarstvo poljoprivrede, za potrebe republičke veterinarske inspekcije – 1 izvršilac;
- Ministarstvo zdravlja, za potrebe sanitarne inspekcije - 1 izvršilac;
- Ministarstvo životne sredine, za potrebe republičke inspekcije za zaštitu životne sredine – 1 izvršilac;

Ukupno je odobreno otvaranje 63 nova radna mesta, sa ciljem da se ispuni jedan od osnovnih principa Sporazuma o rekonstrukciji Koordinacionog tela od 27.03.2009. godine, kojim se

¹⁴ Odluka Vlade RS, od 15 jula 2010

želelo postići “*odgovarajuće uključivanje albanske zajednice u državne institucije, čime bi se postiglo njeno delotvorno učešće u procesu donošenja odluka*”.

U razgovoru sa istraživačima OLJP, Šaip Kamberi, narodni poslanik kaže da je “namera iskompromitovana. Naime, ne samo da nisu zaposleni Albanci odavde, već su dovedeni Srbi iz nekih drugih krajeva, što znači da nisu ispoštovani ni lokalni Srbi koji žive u Bujanovcu i Preševu”.¹⁵

3. Obaveze koje predviđa “Plan sedam tačaka”

Vlada Republike Srbije je u vidu Informacije Koordinacionog tela posebnim Zaključkom¹⁶, usvojila Plan na svojoj sednici od 4. juna 2013. godine.

Kriza nastala u vezi sa spomenikom i nerešeni životni problem albanske zajednice pokazali su još jednom krhkost političke bezbednosne situacije koja je zahtevala akciju. Upravo zato Misija OEBS-a u Srbiji i nekoliko ambasada pokrenule su inicijativu za novi ciklus pregovora između predstavnika Albanaca i Vlade Republike Srbije.

Cilj je bio da se, kroz nove razgovore, izbegna krajnja eskalacija krize nastale najpre postavljanjem spomenika palim borcima OVPMB od strane Opštine Preševo, a nakon toga i njegovog uklanjanja od strane žandarmerije.

Predstavnici albanske zajednice, spremajući se za nove razgovore, sačinili su poseban dokument u kojem su navedene prioritete mere koje bi Vlada trebala preduzeti u cilju poboljšanja položaja albanske manjine u Preševskoj dolini¹⁷.

3.1. Ciljevi i Rokovi Sporazuma

S obzirom na to da su predložene mere koje je Vlada trebalo da preduzme podeljene u sedam kategorija, dokument je nazvan “*Plan sedam tačaka*”.

¹⁵ Razgovor istraživača Odbora za ljudska prava sa Šaipom Kamberijem, 2. februar 2016.

¹⁶ Zaključak Vlade Republike Srbije od 04. Juna 2013, 05 broj: 06 - 4185/2013 – 4.

¹⁷ “Platforma urgentnih mera za afirmaciju prava Albanaca Preševske doline”, april 2013.

Posebni zahtevi koje “Plan sedam tačaka” sadrži su:

- Zastupljenost/integracija u državne institucije,
- Ekonomski oporavak,
- Službena upotreba jezika, pisma i nacionalnih simbola,
- Decentralizacija u pravosuđu,
- Obrazovanje, kultura i mediji,
- Zdravstvena i socijalna zaštita,
- Bezbednost i mere za uspostavljanje poverenja

4. Blokirani proces - Popis i reforma sudstva

I posle nekoliko sastanaka sa predstavnicima državnog vrha, premijerom Ivicom Dačićem i prvim potpredsednikom Vlade Aleksandrom Vučićem, ali i sa predstavnicima drugih ministarstava, proces je potpuno blokiran kao posledica bojkota popisa, odnosno reorganizacije sudstva u Srbiji, odnosno u Preševu, Bujanovcu i Medveđi.

Razgovori su prekinuti i do danas nisu nastavljeni. Dok albanski politički predstavnici osuđuju Beograd za prekid razgovora, predsednik Koordinacionog tela Zoran Stanković kaže: „Mi znamo tačno zbog čega su prekinuti razgovori između lokalnih albanskih lidera i predstavnika vlasti. Zbog mreže sudova i tužilaštva. Ali, i tada smo rekli, jer je bio drugi čovek Ministarstva pravde, koji je rekao, napravićemo analizu za godinu dana i onda ćemo videti, pošto je svaki Zakon podložen izmenama i dopunama, usvaja ga Skupština. Mi ćemo predložiti šta je najbolje“.¹⁸

4.1 Problem bojkovanja popisa

Bojkot popisa albanskog stanovništva reflektovao se, pre svega, na određena prava albanske nacionalne manjine. Tokom skupštinske procedure prilikom usvajanja Zakona o izmenama i dopunama Zakona o područjima sudova, ukidanje osnovnog suda u Preševu obrazloženo je činjenicom da ta opština ima svega 3.073 stanovnika. Pored toga, usled bojkota popisa

¹⁸ <http://www.titulli.com/index.php?m=post&s=18871>

stanovništva, broj članova Nacionalnog saveta Albanaca¹⁹(NSA) je smanjen sa 29 na 15, jer je Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave primenilo princip da, budući da u Srbiji ima “svega 5.805 Albanaca”, NSA treba da ima samo 15 članova, što je dalje rezultiralo smanjenjem finansijskih sredstava koje NSA dobija iz budžeta.

Ovakvo stanovište prema NSA primenjeno je i pored sugestija koje su stigle iz Saveta Evrope, preko Trećeg mišljenja²⁰ o Srbiji Savetodavnog komiteta.

I nalaz međunarodnih eksperata je našao da :“*Poslednji popis stanovništva sproveden 2011. godine nije dao tačne podatke o broju stanovnika tri opštine na jugu Srbije (Preševo, Bujanovac i Medveđa)*” jer je albanska nacionalna manjina bojkotovala popis. Zbog toga je “*zvaničan broj stanovnika ove tri opštine, do koga se došlo popisivanjem, opao za 68% u poređenju sa popisom iz 2002. godine*”²¹.

I pored činjenice da eksperti predlažu da se ovakvi rezultati “*koriste u zvanične svrhe*” postoje žalbe albanskih političara da njihova primena još nije počela, posebno u odnosu na Nacionalni savet Albanaca i posebno na njegovo finansiranje. Oni navode primer da, iako su podaci objavljeni u junu 2015, finansiranje NSA se i za 2016 godinu²² obavlja po kriterijumima Popisa iz 2011.godine.

U razgovoru sa istraživačima Odbora za ljudska prava, Riza Halimi, narodni poslanik, rekao je da su podaci popisa iz 2011. “loše iskorišćeni, jer se na osnovu njih, iako ne odgovaraju situaciji na terenu vrši obračunavanje za finansiranje. Tako je još od 2013. godine finansiranje Nacionalnog saveta Albanaca manje za 30% iako broj Albanaca nije mogao biti niži da se promeni u toku jedne godine”²³.

¹⁹ Član 9. st. 2 Zakona o Nacionalnim Savetima NM

²⁰ Treće Mišljenje savetodavnog komiteta SE, novembar 2014.

²¹ Izveštaj ekspertske grupe o metodologiji korišćenoj za procenu broja stanovnika juga Srbije koji su izopšteni iz popisa stanovništva i domaćinstava 2011. godine

²² Raspodela godišnje kvote NSA

²³ Razgovor istraživača Odbora za ljudska prava sa Riza Halimijem, 19.01.2016.godine

4.2. Reforma sudstva

Reforma pravosuđa koja je sprovedena 2010. godine ukinula²⁴ je Opštinski sud u Preševu i Bujanovcu, kao i Opštinsko tužilaštvo. U ovim opštinama su formirane samo sudske jedinice. U Bujanovcu postoji jedinica tužilaštva iz Vranja. Ova reforma nije bila prihvaćena od strane predstavnika Albanaca sa juga Srbije.

Osnovni sud u Bujanovcu vraćan je 1. januara 2014. godine, prema novoj decentralizovanoj meri sudova, dok u Preševu sud i dalje ne postoji.

²⁴ Zakon o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštva iz 2010. i 2013.

IV (NE) IMPLEMENTACIJA

Bez obzira na to što se te, početne godine nakon započinjanja političkog procesa rešavanja krize, mogu smatrati relativnim uspešnim, opravdano se može reći da one nisu dali očekivane rezultate usmerene ka ključnim ciljevima, kao što su integracija, brzi ekonomski oporavak, povratak raseljenog stanovništva i demilitarizacija regiona od strane specijalnih snaga bezbednosti.

Uzimajući u obzir da su postavljene teme u Planu sedam tačaka povezane sa dva prethodna Sporazuma kao i da su te teme od životnog značaja za oporavak i integraciju na jugu Srbije, OLJP je izabrao da se fokusira na tih sedam tačaka preko kojih će se vršiti analiza (ne)implementiranja postignutih dogovora, naročito integracije Albanaca u državne institucije.

1. Zastupljenost/integracija u državne institucije

Zastupljenost/integracija u državne institucije podrazumeva preuzimanje hitnih mera kojima bi se obezbedila „*participacija Albanaca u državnim institucijama*“ u skladu sa „*proporcionalnom strukturom stanovništva ovih opština*“.

Ovakav zahtev je zasnovan na čl. 21 Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, čl. 77 Ustava Republike Srbije, i čl. 15 Okvirne Konvencije za zaštitu nacionalnih manjina.

Primer za to je i odredba²⁵ koja garantuje manjinama „*učestvovanje u javnom životu i ravnopravnost pri zapošljavanju u javnoj službi*“. Zakon nalaže da se prilikom „*zapošljavanja u javnim službama, uključujući i policiju, vodi računa o nacionalnom sastavu stanovništva, odgovarajućoj zastupljenosti i o poznavanju jezika koji se govori na području organa ili službe*“²⁶.

U sklopu analiza manjinskog stanja u Republici Srbiji, međunarodni eksperti (posmatrači) su složni da: „*Srpsko zakonodavstvo sadrži pohvalne odredbe za unapređenje zaštite prava pripadnika nacionalnih manjina, i one su poboljšane tokom poslednjih nekoliko*

²⁵ Čl. 21 Zakona

²⁶ Čl. 21 Zakona

godina“.Međutim oni su takođe složni i u tome da srpskom zakonodavstvu nedostaje „sveobuhvatni i strateški pristup integrisanju nacionalnih manjina“ koga smatraju „manjkavim“, a posebnu zabrinutost u izveštajima stranih eksperata predstavljaju i „međuetnički odnosi u Srbiji“ koji su „i dalje izvor zabrinutosti“ po mišljenju Saveta Evrope²⁷.

Međutim, nema nikakve sumnje da je ostvarenje ovog cilja, koje je u biti „suštinskije od mirovnog procesa na jugu Srbije“, najneuspešnije. Ni Program iz 2001. godine niti Sporazum o reorganizaciji Koordinacionog tela iz 2009²⁸, niti “Plan sedam tačaka” nisu dali ni minimalne rezultate u poboljšanju participacije Albanaca u državne institucije, na okružnom nivou i na nivou Republike.

Praksa pokazuje da postojanje zakonskog osnova, bez postojanja političke volje Vlade, nije dovoljno da se određenoj nacionalnoj manjini omogući integracija.

Iako je bilo veoma teško da se dobije bilo kakva informacija od strane državnih institucija oko zastupljenosti pripadnika/ca nacionalnih manjina, zaposlenih u državnim organima, svi podaci koji postoje i koje su istraživači OLJP mogli, različitim kanalama, da pribave, garantuju da je integracija Albanaca na nivou institucija koji nisu pod nadležnostima opštinskih vlasti, samo simbolična. Drugim rečima, ima mnogo institucija na teritoriji Pčinjskog i Jablaničkog okruga odnosno službi pod ingerencijom republičkih institucija u kojima je broj zaposlenih Albanaca simboličan ili ih uopšte nema.

1.1. Integracija u javne institucije i službe

1.1.1. (Ne)uspeh

1.1.1.1. Lokalni izbori 2002

Organizovani prevremeni lokalni izbori 2002. godine za tri opštine posebno su bili važni za opštinu Bujanovac. U tu svrhu promenjen je izborni sistem i umesto dotadašnjeg većinskog, novim zakonom uveden je proporcionalni sistem. Ovim je na elegantan način ukinuta

²⁷ Treće mišljenje savetodavnog komiteta, ACFC/OP/III (2013) 006

²⁸ Od 63 predviđena mesta, samo oko 20 Albanaca sa juga Srbije su se zaposlili tokom tog procesa.

dominacija lokalnih Srba koji su kroz stvaranje neproporcionalnih izbornih jedinica stvorili sistem apsolutne dominacije nad Albancima. Iako je i popis stanovništva iz 2002. godine pokazao da Albanci u Bujanovcu čine većinu od 56% stanovništva u ovoj opštini, oni su u lokalnoj skupštini mogli biti predstavljeni sa najviše 12 odbornika. Ovo je posledica tadašnje Odluke o izbornim jedinicama u opštini, koja je omogućila da srpska naselja sa 130 birača imaju jednog odbornika, dok su albanska naselja (V. Trnovac) sa 2.100 birača mogla da daju takođe jednog odbornika. Proporcionalni izborni sistem je razbio ovu decenijsku dominaciju i stvorio mogućnost da stranke Albanaca prvi put na izborima 2002. godine izbore većinu od 23 odborničkih mesta, od ukupno 41, koliko ima SO Bujanovac. Od tada, albansko stanovništvo je proporcijalno predstavljeno u lokalnoj vlasti u opštinama Bujanovac, Preševo ali i Medveđa.

1.1.1.2. “Multietnička” lokalna policija

Na predlog Misijske OEBS-a, usvojeni su „Principi za multietnički policijski elemenat u Preševu, Medveđi i Bujanovcu“²⁹. Ovaj dokument³⁰ potpisali su 27. juna 2001. godine u Bujanovcu predstavnici Vlade Republike Srbije, albanske etničke zajednice i OEBS-a i on predstavlja prvi konkretan korak ka ravnopravnom učešću Albanaca u vršenju javnih poslova. « U sklopu tog projekta uključeno je 300 Albanaca u snage policije. Uprkos tome, pripadnici albanske zajednice nisu adekvatno zastupljeni na višim položajima u policiji. Situacija integracije pripadnika albanske manjine u policiji još nije na nivou predviđenom evropskim standardima . Do danas je oko 30 policajaca pod raznim okolnostima izgubilo svoje radno mesto, a na njihova mesta nisu primljeni novi kadrovi iz albanske zajednice³¹.

Broj zaposlenih u MUP po opštinama prema podacima 2011-2012 ³² :

Opština	Zaposleni	Albanci	Srbi	Romi
Preševo	248	125	120	3
Bujanovac	307	107	198	2
Medveđa	142	7	133	2
Ukupno	697	239	451	7

²⁹ Dokument su potpisali republički Ministar za unutrašnje poslove Dušan Mihajlović, predsednik SO Preševo Riza Halimi, šef Misijske OEBS-a u Jugoslaviji Stefano Sanino i predsednik vladinog Koordinacionog tela dr Nebojša Čović.

³⁰ Dogovor oko principa multietničke policije u Preševu, Bujanovcu i Medveđi, 2001 godine

³¹ Razgovor istraživača Odbora za ljudska prava sa Šaip Kamberijem, 2. Februar 2016. godine

³²Etnička struktura stanovništva, zaposlenih i rukovodilaca organa, institucija i preduzeća u opštinama Preševo, Bujanovac i Medveđa. Odbor za ljudska prava. Preševo, 2011/2012.

Zastupljenost etničkih manjina u policijskom rukovodstvu u tri opštine na jugu Srbije³³

	Preševo	Bujanovac	Medveđa
Načelnik	Albanac	Srbin	Srbin
Komandir	Srbin	Albanac	Srbin
Zamenik komandira	Albanac	Albanac	Srbin
Pomoćnici komandira	Srbin i Albanac	4 Srbina	4 Srbina

1.1.1.3. » Državni » mediji

Sporazum o reorganizaciji lokalnih medija 2002. godine omogućio je da se u okviru već postojećeg Radio Bujanovca formira redakcija na albanskom jeziku, a odmah je formirana i TV Bujanovac takođe po modelu dve redakcije.

Malo nakon toga formirana je Radio televizija Preševo, koja i danas ima redakciju na srpskom jeziku i Radio Medveđa, na kome je 2004. godine formirana redakcija na albanskom jeziku.

1.1.1.4. Lokalno/regionalno sudstvo

Istraživanje je pokazalo da je veoma mali broj Albanaca zaposlen u sudstvu što, ne samo da stvara probleme u pristupu pravdi na manjinskim jezicima u oblastima u kojima bi to trebalo da bude moguće, već i doprinosi nedostatku poverenja ovih manjina u pravosudni sistem.

Etnički sastav zaposlenih u pravosuđu³⁴

Opština	UKUPNO	Srbi	Albanci	Romi
Preševo	68	31	27	0
Bujanovac	80	61	18	0
Medveđa	6	5	1	0

³³ Podaci dobijeni u internom intervjuu istraživača Odbora za ljudska prava

³⁴ Podaci opštine Bujanovac iz 2014. godine

U razgovoru sa istraživačima Odbora za ljudska prava, narodni poslanik Šaip Kamberi je rekao da se “na osnovu podataka etničkog sastava zaposlenih u pravosuđu, naročito u opštinama Bujanovac i Preševo, zapravo vidi neproporcionalnost zaposlenih. U Preševu , gde Srbi čine oko 5% stanovništva, od ukupnog broja zaposlenih u pravosuđu više od 60% su Srbi”.³⁵

1.2. Lokalne državne institucije

Zaposlenost u institucijama lokalne vlasti u opštinama Preševo, Bujanovac i Medveđa-
podaci koja su obezbeđena od strane istraživača OLJP marta meseca 2016. godine

Redni Broj	Institucije lokalne vlasti u Opštini Preševo	Odgovori	Zaposleni	Srbi	Albanci	Romi
1	Dom Kulture	Pozitivan	19	2	17	XX
2	Biblioteka	Pozitivan	15	XX	15	XX
5	Organizacija za fizicko vaspitanje	Pozitivan	8	XX	8	XX
6	Moravica	Pozitivan	53	3	50	XX
7	Socijalna služba	Pozitivan	19	2	17	XX
8	Opštinska Uprava	Pozitivan	122	6	115	1
Ukupno			236	13	222	1

³⁵ Razgovor istraživača Odbora za ljudska prava sa Šaip Kamberijem, 2. Februara 2016.

Redni Broj	Institucije lokalne vlasti u opštini Bujanovac	Odgovori	Zaposleni	Srbi	Albanci	Romi
1	Direkcija za izgradnju	Pozitivan	39	10	29	
2	Komunalac	Pozitivan	180	76	88	16
3	Centar za socijalni rad	Pozitivan	20	12	8	XX
4	Turistička organizacija	Pozitivan	8	4	4	XX
5	Biblioteka	Pozitivan	16	5	11	XX
6	Dom Kulture	Pozitivan	20	4	14	2
9	Opštinska Uprava	Pozitivan	148	63	82	3
Ukupno			431	174	236	21

Redni Broj	Institucije lokalne vlasti u opštini Medveđa	Odgovor	Zaposleni	Srbi	Albanci	Romi
1	Biblioteka	Pozitivan	13	12	1	XX
2	Prevodioci na Fakultetu i tehničko osoblje	Pozitivan	7	2	5	XX
3	Dečiji vrtić	Pozitivan	18	15	3	XX
4	Komunalna čistoća	Pozitivan	52	48	2	2
5	Opštinska Uprava	Pozitivan	108	97	10	1
Ukupno			198	174	21	3

Institucije lokalne vlasti u opštinama Preševo, Bujanovac i Preševo		
Srbi 361	Albanci 478	Romi 26

Prema rečima Kenana Rašitovića, opštinskog romskog odbornika u Skupštini opštine Bujanovac, današnji statistički podaci dokazuju najbolje da Romi nisu proporcionalno predstavljeni ni u lokalnim vlastima ni u institucijama okruga i Republike.³⁶

1.3. Republičke i okružne institucije

U okviru realizacije ovog projekta, Odbor za ljudska prava je od nadležnih institucija, pozivajući se na Zakon o dostupnosti informacija od javnog značaja, zatražio informacije o broju zaposlenih i njihovoj nacionalnoj strukturi. Međutim, gotovo nijedna od institucija navedenih u tabeli nije odgovorila na zahteve OLJP-a.

³⁶ Razgovor istraživača Odbora za ljudska prava sa Kenanom Rašitovićem, 15. maj 2015. godine

Istraživači Odbora za ljudska prava susreli su se sa predstavnicima Poverenika za informacije od javnog značaja, od kojih je tražena savetodavna pomoć u dobijanju informacija od institucija koje nisu pozitivno odgovorile na zahtev o dobijanju informacija u vezi etničke strukture zaposlenih u okružnim i republičkim institucijama. Predstavnik Poverenika za informacije od javnog značaja uputio je istraživače OLJP da zakonski drugostepeno nije moguće dobiti informacije, jer Ustav brani etničku klasifikaciju zaposlenih³⁷.

Spisak institucija kojima je poslat zahtev za dostupnost informacija od javnog značaja i njihovi odgovori

Red. Broj.	Insitucije	Odgovor	Zaposleni	Srbi	Albanci	Romi
1	Saobraćajna inspekcija	Negativan	XX	XX	XX	XX
2	Inspekcija za komunalne delatnosti	Negativan	XX	XX	XX	XX
3	Poslovi dugostepenog upravnog postupka	Negativan	XX	XX	XX	XX
4	Poljoprivredna inspekcija	Negativan	XX	XX	XX	XX
5	Veterinarska Inspekcija	Negativan	XX	XX	XX	XX
6	Šumarsko-lovna inspekcija	Negativan	XX	XX	XX	XX
7	Vodna Inspekcija	Negativan	XX	XX	XX	XX
8	Inspekcija za zaštitu životne sredine	Negativan	XX	XX	XX	XX
9	Poslovi prosvetno-pedagoškog razvoja	Negativan	XX	XX	XX	XX
10	Sanitarna Inspekcija	Nema	XX	XX	XX	XX
11	Zdravstvena inspekcija	Nema	XX	XX	XX	XX
12	Inspekcija Rada	Nema	XX	XX	XX	XX
13	Tržišna Inspekcija	Nema	XX	XX	XX	XX
14	Turistička inspekcija	Nema	XX	XX	XX	XX
15	Tržišna Inspekcija	Negativan	XX	XX	XX	XX
16	Turistička inspekcija	Negativan	XX	XX	XX	XX
17	Inspekcija Rada i zaštite na radu	Nema	XX	XX	XX	XX
18	Sanitarna Inspekcija	Nema	XX	XX	XX	XX
19	Zdravstvena inspekcija	Nema	XX	XX	XX	XX
20	Poljoprivredna inspekcija	Negativan	XX	XX	XX	XX
21	Fito-Sanitarna inspekcija	Negativan	XX	XX	XX	XX
22	Veterinarska Inspekcija	Negativan	XX	XX	XX	XX
23	Šumarsko i Lovna inspekcija	Negativan	XX	XX	XX	XX
24	Vodna Inspekcija	Negativan	XX	XX	XX	XX

³⁷ Razgovor istraživača OLJP sa predstavnicima kancelarije Poverenika za informacije od javnog značaja, Beograd, 4 februar, 2016.

25	Ekološka inspekcija	Negativan	XX	XX	XX	XX
26	Inspekcija za zaštitu ribljeg fonda	Negativan	XX	XX	XX	XX
27	Osnovni sud Vranje	Delimično	86	XX	XX	XX
28	Viši Sud u Vranje	Pozitivan	38	37	XX	1
29	Nacionalna služba za zapošljavanje	Negativan	XX	XX	XX	XX
30	Poreska Uprava, Filijala Niš	Negativan	XX	XX	XX	XX
31	Odeljenje za Vanredne Situacije, Uprava Vranje	Negativan	XX	XX	XX	XX
32	Uprava Policije Vranje	Negativan	XX	XX	XX	XX
33	Uprava za Trezor	Negativan	XX	XX	XX	XX
34	Uprava Carine, Filijala Vranje	Pozitivan	15	12	3	XX
35	Opšta Bolnica Vranje	Nema	XX	XX	XX	XX
36	Okružni Zatvor	Nema	XX	XX	XX	XX
37	Više Javno Tužilaštvo	Nema	XX	XX	XX	XX
38	Uprava Katastra, Vranje	Nema	XX	XX	XX	XX
39	Centar za Socijalni Rad	Delimično	43	XX	XX	XX
40	Škola za vaspitače	Nema	XX	XX	XX	XX
41	Muzička škola, Bujanovac	Nema	XX	XX	XX	XX
42	Fakultet u Medveđi	Pozitivan	7	5	2	XX
43	Ekonomski Fakultet u Bujanovcu	Nema	XX	XX	XX	XX
44	Porodilište u Preševo	Nema	XX	XX	XX	XX
45	Dom Zdravlje Preševo	Pozitivan	214	44	169	1
46	Dom Zdravlje Bujanovac	Pozitivan	236	154	76	6
47	Dom Zdravlje Medveđa	Pozitivan	72	70	2	XX
48	Vojni Odsek Vranje	Nema	XX	XX	XX	XX
49	Specijalna Škola V. Antić, Vranje	Nema	XX	XX	XX	XX
50	Dečiji Vrtić Naša Radost Bujanovac	Pozitivan	95	65	30	XX
51	Deiji Vrtić, 8 mart, Preševo	Pozitivan	58	5	52	1
52	Dečiji Vrtić, Mladost Medveđa	Nema	XX	XX	XX	XX
53	Srednja Škola Skenderbeu, Preševo	Nema	XX	XX	XX	XX
54	Srednja Škola Sezai Surroi, Bujanovac	Nema	XX	XX	XX	XX
55	Srednja Tehn. Nikola Tesla, Medveđa	Nema	XX	XX	XX	XX
55	Pošta Srbija	Delimično	15200	13570	27	74
56	EPS Srbija, Odeljenje u Bujanovcu	Pozitivan	24	18	6	XX
57	Bujanovačka Banja	Nema	XX	XX	XX	XX
58	Sijarinska Banja	Nema	XX	XX	XX	XX
59	Simpo, Vranje	Nema	XX	XX	XX	XX
60	Duvanska Industrija Bujanovac	Pozitivan	76	67	5	4
61	Bivoda, Rakovac-Bujanovac	Nema	XX	XX	XX	XX
62	Yumco, Vranje	Nema	XX	XX	XX	XX
63	Megal, Bujanovac	Nema	XX	XX	XX	XX

Primetno je da su institucije koje su imale primere integracije manjina pozitivno odgovorile na zahtev.

2. Ekonomski oporavak

Kada govorimo o ekonomskom razvoju, situacija se, iz mnoštva razloga, nije promenila mnogo.

Vecina državnih/društvenih preduzeća su ugašena. Privatizacija nekoliko njih nije donela očekivane rezultate. Držeći ih decenijama u stanju likvidacije, ta preduzeća propadaju.

2.1. Nezaposlenost

Stopa nezaposlenosti prelazi 60%³⁸, a ove opštine imaju najniži prihod po glavi stanovnika u odnosu na ostale delove Srbije.

Prema podacima Privredne komore Leskovca, prosečna mesečna plata u Pčinjskom i Jablaničkom okrugu za oktobar 2015. godine je 33.670 dinara, 24% manje od prosečne plate u Srbiji- - na nivo republike prosečna plata je 44.124 dinara. Medveđa ima najveći prosečni lični dohodak-38,636 dinara a opština Trgovište najmanji -27,248 dinara.

Broj zaposlenih i nezaposlenih u Pčinjskom i Jablaničkom okrugu

	Jablanički okrug	Pčinjski okrug	Ukupno
zaposleni	33.012	28.604	61.616
nezaposleni			73.755 ³⁹

³⁸ Zvanični statistički podaci, Zavod za statistiku 2015.

³⁹ Podaci su iz marta 2015, zato što Zavod za statistiku nije objavio nove podatke

Broj zaposlenih i nezaposlenih u opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa

	nezaposleni	žene	Muškarci
Preševo	5.004	2.821	2.183
Bujanovac	4.536	2.331	2.205
Medveđa	1.646	823	823

Na osnovu internih intervjuja istraživača Odbora za ljudska prava sa predstavnicima Nacionalne službe za zapošljavanje u Bujanovcu i Preševu⁴⁰, među nezaposlenima u opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa proporcionalno dominiraju pripadnici/ce nacionalnih manjina; nakon romske odmah ide i albanska.

2.2. Subvencije privatnim preduzećima

Kada je reč o podršci malim i srednjim preduzećima, preduzetnicima i zadrugama, Služba Koordinacionog tela je, u saradnji sa opštinama Preševo, Bujanovac i Meveđa i Privrednom komorom Srbije, 2012. godine sačinila program za dodelu bespovratnih sredstava privrednicima u ove tri opštine. Cilj ovog programa je podrška razvoju ekonomskih potencijala opština Preševo, Bujanovac i Medveđa i povećanju proizvodnje malih i srednjih privrednih društava, preduzetnika i poljoprivrednih zadruga. Sredstva su namenjena za mala i srednja privredna društva, preduzetnike i poljoprivredne zadruge koje imaju sedište u opštinama Preševo, Bujanovac i Medveđa.

Na osnovu programa, Služba Koordinacionog tela je u novembru 2012. godine raspisala konkurs za dodelu subvencija, za iznos sredstava od 40 miliona dinara za sve tri opštine. Konkurs je sproveda Komisija u čijem radu su učestvovali predstavnici Službe Koordinacionog tela, predstavnici opština i nezavisni ekspert ekonomske struke. Od 40 privrednika koji su konkurisali, 15 privrednika je dobilo sredstva i to: 7 iz opštine Bujanovac, 5 iz opštine Preševo i 3 iz opštine Medveđa.

⁴⁰ Razgovor istraživača OLJP sa NN predstavnicima Nacionalne službe za zapošljavanje u Bujanovcu i Preševu, februar 2016.

U 2013. godini, Služba Koordinacionog tela je ponovo raspisala konkurs za dodelu subvencija za iznos od 60 miliona dinara. Po sprovedenim konkursima, ukupno 22 privrednika su dobila sredstva i to: 10 iz opštine Bujanovac, 8 iz opštine Preševo i 4 iz opštine Medveđa. Ukupan iznos dodeljenih sredstava u sve tri opštine – 49.756.286,30 dinara.

Tabelarni prikaz novčanog ulaganja i broja preduzeća koja su podržana od strane Koordinacionog tela Vlade Republike SRBije za opštine Bujanovac, Preševo i Medveđa

	2012.	2013.	2014.
Iznos	40.000.000	60.000.000 dinara	49.756.286,30 dinara
Broj privrednika koji su konkurisali	40		
Broj privrednika koji su dobili sredstva iz opštine Bujanovac	7	10	14
Broj privrednika koji su dobili sredstva iz opštine Preševo	5	8	5
Broj privrednika koji su dobili sredstva iz opštine Medveđa	3	4	1

3. Investicije -Koordinaciono Telo za opštine Bujanovac, Preševo i Medveđa

Započeti su važni projekti u oblasti putne i vodovodne infrastrukture, kao i na izgradnji ili renoviranju školske infrastrukture. Ukupna ulaganja Koordinacionog tela u opštinama Preševo, Bujanovac i Medveđa po svim osnovama – 6.278.971.055,61 dinara⁴¹.

Zoran Stanković, predsednik Koordinacionog tela, rekao je da je « država Srbije u zadnje tri godine samo kroz Koordinaciono telo uložila oko milijardu dinara, ne računajući redovno budžetsko finansiranje. Oko 700 miliona je uloženo u projekte koji su predložile same

⁴¹ Podaci iz Koordinacionog tela, 2016.

lokalne zajednice. Godišnje stipendiramo 350 srednjoškolaca, kao i studente. Takav bonus nema nijedna lokalna samouprava van juga Srbije”⁴².

3.1. Infrastruktura (rekonstrukcija i asfaltiranje puteva, izgradnja i rekonstrukcija školskih i zdravstvenih objekata, vodosnabdevanje, sanacija klizišta, kanalizacija) ⁴³

Ulaganja Koordinacionog tela za opštine Bujanovac, Preševo i Medveđa za infrastrukturne projekte	
Opština Bujanovac	2.174.229.738,17 dinara
Opština Preševo	1.935.047.514,03 dinara
Opština Medveđa	1.705.550.645,43 dinara
UKUPNO: 5.814.827.897,63 dinara	

3.2. Socijalna davanja (jednokratne socijalne pomoći, pomoći u slučaju elementarnih nepogoda, stipendije, školski pribor)

Ukupno za sve 3 opštine – 219.480.264,39 dinara

3.3. Bespovratna sredstva za subvencije

Ukupno za sve 3 opštine – 197.374.147,10 dinara

3.4. Donacije (dodela sredstava na konkursu za projekte NVO i medije)

Ukupno za sve 3 opštine – 47.288.746,49 dinara

⁴²<http://www.kt.gov.rs/sr/news/arhiva-vesti/intervju-zoran-stankovic-predsednik-koordinacionog-tela-za-opstine-presevo-bujanovac-i-medvedu/>

⁴³ Podaci koje su istraživači Odbora za ljudska prava dobili od predstavnika Koordinacionog tela na sastanku u Beogradu, 4. februar 2016.

4. Službena upotreba jezika, pisma i nacionalnih simbola

4.1. Službena upotreba jezika

U opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa albanski jezik je uveden kao službeni, statutima opština tokom 2002. godine. U institucijama lokalne samouprave, albanski jezik je u *“ravnopravnoj službenoj upotrebi uporedo sa srpskim jezikom⁴⁴”* na čitavoj teritoriji opština.

Međutim, drugo je pitanje kada se radi o službenoj upotrebi jezika u pravosudnim institucijama, javnim i državnim službama. Uvođenje jezika nacionalnih manjina u službenu upotrebu je sporije van granica Vojvodine, a praktične poteškoće ometaju ostvarivanje ovog prava u praksi.

Reforma pravosudnog sistema 2010. godine, koja je dovela do zatvaranja manjih lokalnih sudova i premeštanja u veće urbane centre, a koja je delimično poboljšana reformom iz 2013, takođe je pogoršala probleme u pristupu pravdi na jezicima nacionalnih manjina, posebno u ovim opštinama gde je albanski jezik u službenoj upotrebi, iako je ovo utvrđeno Zakonom o službenoj upotrebi jezika i pisama.

Tabela 1 – Albanska nacionalnost i albanski kao maternji jezik u Srbiji i Beogradu, prema popisima stanovništva

Godina popisa	Albanska nacionalnost - Srbija	Albanski maternji jezik- Srbija	Albanska nacionalnost – Beograd	Albanski maternji jezik – Beograd
1948	532.011	-		
1953	565.513	561.976	3.262	-
1961	699.772	684.166	8.262	-
1971	984.761	967.416	6.978	-
1981	1.303.034	1.309.197	8.212	-
1991	78.281	19.004	5.370	-
2002	61.647	63.835	1.492	2.753
2011	5.809	10.040	1.252	3.832

⁴⁴ Statuti Opština Bujanovac, Preševo i Medveđa

4.2. Službena upotreba pisma

Problemi sa ostvarivanjem ovog prava i dalje se javljaju u praksi. Neke službe zadužene za matične knjige rođenih, venčanih i umrlih ne pružaju adekvatne informacije pripadnicima nacionalnih manjina o mogućnostima evidencije imena na sopstvenom jeziku i pismu, a dešava se da se i širom Srbije ne primenjuje mogućnost evidencije imena na manjinskim jezicima ravnomerno, čime se stvara nesigurnost i nejednakost među građanima. Pored toga, predstavnici nacionalnih manjina ukazuju da je u praksi lične isprave na manjinskom jeziku i dalje moguće dobiti samo u opštinama gde je određen manjinski jezik u službenoj upotrebi, uprkos tome što zakon više ne priznaje teritorijalno ograničenje.

Poseban problem predstavlja to što su imena na manjinskim jezicima koja sadrže slova koja ne postoje u ćirilichnom pismu deformisana kada se transkribuju u ćirilicu, što stvara posebne probleme osobama koje nisu bile u mogućnosti da dobiju dokumenta na maternjem jeziku.

Predstavnici Albanskog nacionalnog saveta zameraju državnoj upravi sledeće:

- do današnjeg dana najvažniji republički zakoni nisu prevedeni na albanski;
- izvodi iz matične knjige rođenih uglavnom su na srpskom;
- znakovi pojedinih državnih ustanova u Preševu, Bujanovcu i Medveđi napisani su samo na srpskom i ćirilici, imena ulica takođe itd. (Izvestaj iz 2013. godine).⁴⁵

Međutim, lokalne samouprave u kojima je albanski u službenoj upotrebi imaju uglavnom kapacitete da deluju u upravnom postupku na oba jezika, srpskom i albanskom. Situacija je teža u republičkim institucijama i institucijama sa javnim ovlašćenjima. Sve administrativne procedure u ovim institucijama su isključivo na srpskom jeziku. Ako je postupak na srpskom jeziku, pripadnik albanske nacionalne manjine ima pravo na upotrebu albanskog jezika.

U praksi, gotovo je pravilo da su natpisi na opštinskim institucijama dvojezični, a natpisi na republičkim institucijama isključivo na srpskom jeziku. Što se tiče topografskih imena⁴⁶,

⁴⁵<http://www.knsh.org/Portals/0/Plani/Strate%C5%A1ki%20Plan.pdf>

⁴⁶ Pravo na topografske oznake na jezicima manjina je jedno od manjinskih prava usko povezano sa službenom upotrebom manjinskih jezika. Ovo pravo se zasniva na članu 79 stav 1 Ustava Republike Srbije, članu 11 stav 3 Okvirne konvencije, članu 10 stav 2 tačka g) Povelje i članu 11 stav 5 Zakona o zaštiti sloboda i prava nacionalnih manjina.. Prema ovom zakonu, u opštini sa najmanje 15% stanovništva koje pripada nacionalnoj manjini imena institucija sa javnim ovlašćenjima i sva topografska imena treba pisati i na srpskom i na manjinskom jeziku, u skladu sa tradicijom nacionalnih manjina i pravopisom manjinskog jezika.

postoji prostor da se situacija u vezi sa ispisivanjem lokalnih naziva, imena ulica, imena trgova i drugih toponima na albanskom jeziku poboljša.

4.3. Službena upotreba albanskog nacionalnog simbola

Zakon o pravima i slobodama nacionalnih manjinama onemogućava korišćenje nacionalnog simbola Albanaca⁴⁷, zastave sa crvenim poljem i dvoglavim crnim orlom u sredini, koja je istovremeno i državni simbol Republike Albanije. Albanci smatraju da bilo kakva promena tog simbola predstavlja zadiranje u elemente identiteta albanske manjine u Srbiji.

Ovako postavljeno, ovo pitanje predstavlja kamen spoticanja između albanske zajednice i države, od završetka oružanog konflikta 2001.godine.

Albanci smatraju da ovo ograničenje predstavlja i povredu čl. 8 istog Zakona, koji garantuje da se ovim zakonom « *ne menjaju niti ukidaju prava pripadnika nacionalnih manjina stečena prema propisima koji su se primenjivali do stupanja na snagu ovog zakona* ».

Dakle, ograničenjem iz stava 2 zadire su u već stečena prava albanske nacionalne manjine koja je pravo službene upotrebe nacionalnog simbola stekla još za vreme bivše SFRJ.

5. Pravosuđe

5.1. Zakon o amnestiji

Usvojen je Zakon o Amnestiji⁴⁸, što podrazumeva oslobađanje od krivičnog gonjenja i odgovornosti⁴⁹ svih pripadnika OVPMB-a koji “*nisu počinili krivična dela ratnih zločina ili kršenja običaja ratovanja*”. Amnestija za pripadnike OVPBM potvrđena je 21. maja 2001. godine u pismu koje su potpredsednik Vlade Srbije i predsednik Koordinacionog tela Nebojša Čović, komandant Združenih snaga bezbednosti general Ninoslav Krstić i komandant specijalnih policijskih snaga Goran Radosavljević uputili tadašnjem ličnom izaslaniku generalnog sekretara NATO-a Peteru Fejtu (Pieter Feith).

⁴⁷ Čl. 16, st. 2 Zakona o Pravima i slobodama NM,

⁴⁸ Zakon o Amnestiji pripadnika OVPMB-objavljen u SL gl SRJ “Amnestija je izlaz”

⁴⁹ Tačka 4, Aneks 5b : „Amnestija od krivične odgovornosti zbog terorizma i „pacifikacija” odnosno „recikliranje” terorista u civile, sa potpunom slobodom njihovog kretanja

Usled zahteva albanske zajednice da objavljena amnestija ima zakonsku formu, Savezna skupština je 4. juna 2002. godine usvojila Zakon o amnestiji koji se odnosi na sve državljane Jugoslavije osumnjičene da su učestvovali u terorističkim aktivnostima od 1. januara 1999. godine do 31. maja 2001. godine. Postupak primene amnestije se sprovodi prema odredbama Zakona o krivičnom postupku.

5.2. Suočavanje sa prošlošću i (ne)poverenje albanske nacionalne manjine u pravosuđe

Nema sumnje da jedan od najvećih poraza „mirovnog“ procesa na jugu Srbije suočavanje sa prošlošću, odnosno neprocesuiranje slučajeva ubistava, zloupotrebe, nasilja i otmica civila u periodu 1996-2002⁵⁰. Prema izveštaju Fonda za Humanitarno Pravo nisu procesuirana mnoga suđenja protiv ratnih zločina⁵¹. Ova činjenica se loše reflektovala na izgradnju poverenja albanske zajednice prema pravosuđu, naročito nakon dva slučaja hapšenja bivših pripadnika OVMPB – „Gnjilanska Grupa“ (2008) i Grupa 2012. god koja je, nakon nekoliko meseci, puštena na slobodu iz pritvora a da ni optužnica nije podignuta.

5.3. Decentralizacija pravosuđa

Reforma pravosuđa, koja je donekle korigovana 2013, ponovo nije uvažila posebnosti koje postoje u ovim opštinama i to: blizina granice sa Makedonijom i Kosovom, što generiše sudske slučajeve, potrebe integracije albanske manjine i pravosudnih institucija, mogućnosti ostvarenja prava na službeni upotrebu jezika i pisma manjina. Umesto sudske jedinice, Bujanovac je promenama Zakona o područjima sudova ponovo dobio Osnovni sud, ali je u Preševu ukinuta i sudska jedinica, a građani ove opštine, za svaki pravni posao pred pravosudnim institucijama prinuđeni su da kilometrima putuju da bi „pristupili pravdi“. Sledeća anomalija koju je uveo Zakon jeste da ni Bujanovac ni Preševo nemaju Osnovno tužilaštvo, što predstavlja jedinstven slučaj. Svuda po Srbiji gde postoji Osnovni sud, postoji i Osnovno tužilaštvo, ili, ako je sud koji se nalazi u jednoj opštini nadležan i za susednu opštinu, onda se u drugoj osniva Osnovno tužilaštvo, kao što je slučaj sa Vladičinim Hanom i

⁵⁰ Za kršenja ljudskih prava tokom devedesetih vidi izveštaj Fond Za Humanitarno Pravo: „Albanci u Srbiji-Presevo, Bujanovac, Medveđa“, Beograd 2003. <http://www.hlc-rdc.org/images/stories/publikacije/Albanci-u-Srbiji.pdf>

⁵¹ <http://www.hlc-rdc.org/?p=31348>

Surdulicom⁵². (Čl. 9 t.13 *Osnovno javno tužilaštvo u Vladičinom Hanu, za područje Osnovnog suda u Surdulici*)

Pre nastale situacije, prema podacima do kojih su došli istraživači, iz 2009. godine, u sudskim organima u Bujanovcu bilo je zaposleno 18 Albanaca, 61 Srbin i nijedan Rom, dok je u Preševu u sudskim organima radilo 27 Albanaca, 37 Srba i 4 Roma. U Preševu je radilo troje sudija albanske nacionalnosti (od ukupno 5). Među sudijama za prekršaje u Preševu, dvoje su bili srpske (uključujući starešinu organa za prekršaje), a dvoje albanske nacionalnosti. Sudije srpske nacionalnosti nisu bili iz Preševa, već su iz Leskovca i Vranja. U Bujanovcu je jedan sudija bio albanske nacionalnosti, kao i jedan sudija za prekršaje i jedan zamenik opštinskog javnog tužioca. U Okružnom sudu u Vranju, koji je do 1. januara 2009. godine postojao i teritorijalno pokrivaio ovo područje, nije radila ni jedna osoba albanske nacionalnosti. Opštinski javni tužilac u Preševu i jedan zamenik su bili albanske, dok je drugi zamenik bio srpske nacionalnosti.

6. Obrazovanje, kultura i mediji

6.1. Obrazovanje

U školama u ovim opštinama koje nastavu izvode na albanskom jeziku osnovni problem predstavlja nedostatak adekvatnih udžbenika, kako za osnovno, tako i za srednje obrazovanje. Ovo pitanje je vezano za pitanje nastavnih planova i programa. Međutim, u vezi sa udžbenicima može se uočiti potpuno odsustvo sistematskog pristupa. Već godinama nema udžbenika na albanskom jeziku koji su objavljeni u Srbiji, a udžbenici koji su objavljeni početkom devedesetih ne odgovaraju specifičnim potrebama obrazovanja na albanskom jeziku, već predstavljaju prevod udžbenika sa srpskog na albanski jezik, koji su zastareli nakon mnoštva nacionalnih reformi u obrazovanju. Pravni sistem Srbije poznaje mogućnost da se uvezu udžbenici na jeziku manjine. Nacionalni Savet Albanske Nacionalne Manjine ima nadležnost po pitanju udžbenika (član 14. Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina).

⁵² Čl.3. st.1. t.60) Zakona o sedištim i područjima sudova i čl.9-t-13 Zakona o sedištim i područjima sudova

6.1.1. Udžbenici na albanskom jeziku

Na inicijativu Nacionalnog saveta Albanaca, u periodu od 2010. do 2014, u saradnji sa Ministarstvima prosvete u Beogradu i Tirani, uspelo je da se obezbedi do 50% udžbenika na albanskom jeziku za osnovne škole, i to kako udžbenika koji su uvezani iz Albanije tako i prevod udžbenika koji se koriste za nastavu na srpskom jeziku ili udžbenike lokalnih autora.

Međutim, procedure za dozvole uvoza stranih udžbenika⁵³ su toliko birokratizovane da prođe više od jedne godine dok se ne dobije saglasnost za njihovo uvoz. Od 2007. godine zabranjeno je korišćenje udžbenika sa Kosova. Ovaj problem još nije prevaziđen, čak i za one udžbenike koji nisu „problematični“.

Nacionalni savet albanske nacionalne manjine je ukazao da je, uprkos dobrom napretku u pripremi udžbenika na albanskom jeziku tokom prethodnih nekoliko godina, potrebno još pet godina da se izradi kompletan asortiman neophodnih udžbenika i to samo za osnovno obrazovanje, dok za srednje obrazovanje ovaj proces još nije započet.

Značajno je, na osnovu stavova Nacionalnog saveta Albanaca, da se procedure odobravanja udžbenika ekspeditivno sprovode i da NSA bude pravovremeno obavešten o problemima neusklađenosti sa nastavnim planom srpskog obrazovnog sistema, kao i da mali tiraž ne čini prepreku za objavljivanje takvih udžbenika.

Republika Srbija nije legalizovala više od 103.000 knjiga na albanskom jeziku, koje je Kosovo namenilo albanskim učenicima u Preševu, Medveđi i Bujanovcu. Knjige su vraćene marta 2016. na Kosovo.

Do sada je 63 udžbenika za osnovne škole na albanskom jeziku odobreno za objavljivanje, od kojih su 45 udžbenici i 18 radnih sveski.

Od tog broja, 18 udžbenika i radnih sveski su uvezane iz Albanije, 10 udžbenika i radnih sveski su napisani od strane domaćih autora i 35 udžbenika i radnih sveski su prevedene. (Manjine, Godišnji Izveštaj, 2014). Gafur Hyseni nezavisni istraživač, kaže da je 45

⁵³ Čl. 20 i 27 Zakona o udžbenicima, Republika Srbija

udžbenika za osnovne škole na albanskom jeziku obezbeđeno, dok nedostaje još 46 i to pod uslovom da u obezbeđene udžbenike uvrstimo i komplet udžbenika koji su namenjeni za strane jezike⁵⁴.

Pravilnici za predškolske ustanove su samo na srpskom jeziku, nema ih na albanskom. Za srednje škole na albanskom jeziku tek skoro je po prvi put doneta Odluku kojom Ministarstvo prosvete odobrava komplet udžbenika "albanski jezik" za prvi, drugi, treći i četvrti razred Gimnazije. Usled različitog fonda časova u drugim srednjim školama i obrazovnim profilima, ostaje pod znakom pitanja da li se ovi udžbenici mogu koristiti, tako da, sem četiri kompleta udžbenika na albanskom jeziku, za srednje škole drugih knjiga vezanih za predmet albanski jezik i književnost nema.

Broj udžbenika na albanskom jeziku za srednje škole koji nedostaje je 140.

6.1.2. (Ne) priznavanje kosovskih diploma

Veliki problem u obrazovanju jeste nepriznavanje diploma sa Kosova, bez obzira što je ovaj problem uvršten u Briselski sporazum i što je vlada donela Uredbu o priznavanju diploma sa Kosova⁵⁵.

Priznavanje diplome sa Kosova nije još počelo, iako je, prema sporazumu iz Brisela, trebalo da počne 1. marta 2015.godine. Predstavnik NSA za obrazovanje, Zejri Fejzullahu, je rekao da je srpska strana završila Zakon za priznavanje diplome, ali da još nije otvorena Kancelarija u Prištini za verifikaciju diploma⁵⁶. Čekanje na priznavanje diploma još od 2007. godine čini da veliki broj mladih diplomaca traži spas u zemljama zapadne Evrope. Odliv mladih ostavlja opštine bez kadrova i čini da ekonomska zaostalost bude još veća.

⁵⁴Komplet udžbenika za strane jezike je isti komplet udžbenika koji je namenjeni osnovnim školama na srpskom jeziku. Tako je sadržaj na stranom jeziku (Engleskom, Nemačkom, Francuskom itd.) rečnik, prospekt, koji obuhvata pitanja i objašnjenja koja su samo na srpskom jeziku.

⁵⁵ Uredbu o posebnom načinu priznavanja visokoškolskih isprava i vrednovanja studijskih programa univerziteta sa teritorije Autonomne pokrajine Kosovo i Metohija koji obavljaju delatnost u skladu sa Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija Uredba je objavljena u "Sl. glasniku RS", broj 125/2014 od 14. novembra 2014. god. Ova uredba se primenjuje od 22. novembra 2014. god.

⁵⁶ <http://titulli.com/index.php?m=post&s=25004>

6.1.3. „Odvojene“ škole

U Preševu i Bujanovcu Albanci i Srbi vode paralelan život u odvojenim školama, mestima za provod, sa vrlo malo međusobnog druženja i interakcije.

Na teritoriji opštine Bujanovac postoji 10 osnovnih kao i dve srednje škole i Škola za osnovno muzičko obrazovanje. Škole u kojima se nastava obavlja na srpskom jeziku:

OŠ “Branko Radičević”, Bujanovac, OŠ “Bora Stanković”, selo Klenike, OŠ “Dragomir Trajković”, selo Žbevac, OŠ “Vuk Karadžić”, selo Levosoje, SSŠ “Sveti Sava”, Bujanovac i Škola za osnovno muzičko obrazovanje i vaspitanje u Bujanovcu.

U osnovnim i srednjim školama koje nastavu obavljaju na srpskom jeziku ukupno je 311 zaposlenih i svi su srpske nacionalnosti. Škole u kojima se nastava odvija na albanskom jeziku: - OŠ “Naim Frašeri”, Bujanovac, OŠ „Sami Frašeri“, Lučane, OŠ “Muharem Kadriu”, Veliki Trnovac, OŠ “Miđeni” selo Muhovac, sa 45 zaposlenih od kojih su svi albanske nacionalnosti, OŠ „Ali Bektaši“ Nesalce, Gimnazija „Sezai Suroi“, Bujanovac.

U školi „Desanka Maksimović“ u Biljači nastava se izvodi i na srpskom i na albanskom jeziku.

U Bujanovcu postoji jedna predškolska ustanova „Naša radost“. Deca su raspoređena u ukupno 43 grupe na nivou predškolske ustanove od kojih su 33 grupe predškolskog programa -od njih 19 grupa su na albanskom i 12 na srpskom jeziku. Ostalih 10 grupa je uzrasta od jaslica do pet godina starosti i u svima se program sprovodi na srpskom jeziku. Ova ustanova radi sa ukupno 661 detetom od kojih sa 364 mališana albanske i 297 srpske nacionalnosti, prema podacima iz 2015. godine.

U opštini Preševo postoji jedna predškolska ustanova sa nekoliko odeljenja u okolnim selima, osam osnovnih škola i dve srednje škole. Nastava na albanskom jeziku odvija se u 6 osnovnih škola, u jednoj na srpskom, a u OŠ „9 maj“ u selu Reljane koju pohađaju đaci iz obe zajednice, nastava je na oba jezika. Osnovne škole koje postoje su: Osnovna škola “Vuk Karadžić”, Osnovna škola “Profesor Ibrahim Keljmendi”, Osnovna škola “Abdulah Krasnica”, selo Miratovac, Osnovna škola “9. Maj”, selo Reljan, Osnovna škola “Selami Halici”, selo Oraovica, Osnovna škola “Miđeni”, selo Cerevajka, Osnovna škola “Zejnel

Hajdini”, selo Rajince i Osnovna škola “Diturija” selo Crnotince. Opština Preševo ima dve srednje škole -Gimnaziju i Srednju tehničku školu, u kojima se nastava odvija na albanskom jeziku.

Opština Medveđa ima jednu predškolsku ustanovu, šest osnovnih škola, jednu srednju školu, odeljenja Pravnog i Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Nišu. Ukupan broj đaka u osnovnim školama je 569, srednju školu pohađa 410 đaka, a na odeljenjima dva fakulteta studira 75 studenata iz albanske i srpske zajednice, prema podacima iz 2015. godine.

Stanje u ovoj oblasti karakteriše nedostatak udžbenika za osnovne i srednje škole

6.2. Visoko obrazovanje na albanskom jeziku

U oktobru 2009. godine u Medveđi su otvorena odeljenja Ekonomskog i Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu. Studenti iz albanske zajednice nastavu slušaju uz obezbeđen simultani prevod predavanja. Njima je omogućeno da sve testove i kolokvijume polažu na maternjem jeziku, a Služba Koordinacionog tela je obezbedila prevode svih knjiga na albanski jezik. Služba Koordinacionog tela omogućila je štampanje prvog srpsko-albanskog Pravnog leksikona koji je studentima odeljenja Pravnog fakulteta u Medveđi od izuzetne pomoći u savladavanju pravnih pojmova.

Na osnovu preporuka Studije izvodljivosti o razvoju visokog obrazovanja u Preševu i Bujanovcu 2010. godine, od strane Ministarstva prosvete i nauke formirana je radna grupa za rešavanje pitanja iz oblasti visokog obrazovanja u Bujanovcu i Preševu, koju su činili predstavnici Ministarstva prosvete i nauke, Službe Koordinacionog tela, Nacionalnog saveta Albanaca, domaći ekspert za visoko obrazovanje i predstavnici kancelarije Visokog komesara za nacionalne manjine iz Haga (OEBS). Na osnovu preporuka radne grupe Ekonomski fakultet iz Subotice Univerziteta u Novom Sadu oktobra 2011. godine otvorio je odeljenje fakulteta u Bujanovcu. Nastava na odeljenju odvija se dvojezično: studenti srpske i romske zajednice nastavu pohađaju na srpskom, dok studenti iz albanske zajednice nastavu pohađaju i na albanskom jeziku.

Presek stanja u oktobru 2015. godine govori da je na Fakultetu upisano 165 srpskih, 190 albanskih i jedan romski student.

Ekonomski fakultet u Subotici potpisao je Sporazum o saradnji sa Ekonomskim fakultetom Državnog Univerziteta u Tetovu (Republika Makedonija), te nastavu na albanskom jeziku izvode profesori i asistenti iz Tetova. Nastavni plan i program omogućava albanskim studentima da, od ukupno 32 predmeta, 14 slušaju na maternjem jeziku i da na albanskom jeziku pišu diplomski rad.

6.2.1. Stipendiranje studenata

Služba Koordinacionog tela od 2011. godine stipendira mlade iz opština Bujanovac i Preševo koji žele da studiraju na fakultetima Univerziteta u Novom Sadu. Pravo na stipendiju imaju mladi iz dve opštine starosti od 18 do 22 godine, koji su tokom školovanja postigli odličan ili vrlo dobar uspeh.

Prve godine realizacije programa, 2011, za stipendiranje se na konkurs prijavilo dvadeset troje mladih iz Bujanovca i Preševa. Komisija za dodelu stipendija odabrala je 13 mladih iz dve opštine - od toga 6 iz srpske i 7 iz albanske zajednice. Prijemne ispite položilo je 11 kandidata – 6 iz srpske i 5 iz albanske zajednice.

U 2012. godini na konkurs se prijavilo 46 kandidata, a komisija je odabrala njih 21, od čega je 11 kandidata albanske nacionalnosti. Prijemne ispite položilo je 21 kandidata – 10 iz srpske i 11 iz albanske zajednice. U 2013. godini prijavilo se 52 kandidata za stipendije. Prijemne ispite položilo je 12 kandidata – 6 iz srpske, 5 iz albanske i 1 iz romske zajednice.

Međutim, samo 5 studenta albanske nacionalnosti su dobili stipendije za studiranje u Novom Sadu 2014. godine, a 2015. samo jedan.

Stipendiranjem mladih iz multietničkih opština na jugu Srbije učinjen je novi korak u realizaciji programa Vlade Republike Srbije za njihovu dalju integraciju u društveni život zemlje. Projekat je realizovan uz podršku Vlade AP Vojvodine, Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice i Rektoratom Univerziteta u Novom Sadu. Ovu inicijativu Službe Koordinacionog tela podržalo je i Ministarstvo prosvete i nauke.

6.3. Kultura

6.3.1. Pravni okvir

Ustav Republike Srbije, član 79. kaže da “pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo da izražavaju, čuvaju, neguju, razvijaju i javno ispoljavaju nacionalne, etničke, kulturne i verske specifičnosti”. Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina, u članu 5 stav 1, “obavezuju države da unapređuju potrebne uslove kako bi pripadnici nacionalnih manjina mogli da održe i razvijaju svoju kulturu i kako bi se očuvali važni elementi njihovog identiteta, odnosno veroispovest, jezik, tradicija i kulturno nasleđe”.

Povelja reguliše pitanje kulture u članu 12.

Kulturne aktivnosti obuhvataju zaštitu kulturnih dobara, razvoj kulturnih delatnosti i ustanove značajne za razvoj kulture (posebno biblioteke, videoteke, kulturne centre, muzeje, arhive, akademije, pozorišta i bioskope), kao i književno stvaralaštvo i filmsku produkciju, kolokvijalne oblike kulturnog izražavanja, festivale i kulturnu industriju, a između ostalog i korišćenje novih tehnologija.

Srbija je prihvatila sledeće mere: da ohrabruje vidove izražavanja i inicijative specifične za regionalne ili manjinske jezike i da neguje različite načine pristupa delima proizvedenim na ovim jezicima (član 12 stav 1), da različitim sredstvima podstiče dela sačinjena na regionalnim i manjinskim jezicima tako što će pomagati i razvijati prevođenje, nadsinhronizaciju i titlovanje prevode (član 12 stav 1 tačka B), da unapređuje pristup regionalnih ili manjinskih jezika radovima proizvedenim na drugim jezicima razvojem prevoda, nadsinhronizacijom i titlovanjem poruka (član 12 stav 1 Odeljak 05 5.1. Pravni okvir 2012-2016 Strateški plan rada Nacionalnog Saveta albanske nacionalne manjine član 69 tačka c)), da ohrabruje direktno učešće predstavnika korisnika datog regionalnog ili manjinskog jezika u obezbeđivanju uslova i planiranju kulturnih delatnosti (član 12. stav 1 tačka f)). Srbija je takođe prihvatila da odobrava, ohrabruje i/ili pruža odgovarajuće kulturne aktivnosti i olakšice na teritoriji različitoj od one na kojoj su regionalni ili manjinski jezici

tradicionalno u upotrebi, ako to broj korisnika regionalnih ili manjinskih jezika opravdava (član 12 stav 2).

Zakon o nacionalnim manjinama garantuje prava u pogledu očuvanja kulture manjina u članu 12. Zakon garantuje pravo na izražavanje, čuvanje, razvoj i prenos kulture i identifikuje ovo pravo kao individualno i kolektivno pravo (član 12 stav 1). On takođe predviđa osnivanje kulturnoumetničkih i naučnih ustanova (član 12 stav 2) i predviđa da će država finansijski podržati te ustanove u skladu sa svojim mogućnostima (član 12 stav 3).

6.3.2. Strateški plan NSA

Strateški plan rada Nacionalnog Saveta albanske nacionalne manjine 2012-2016 govori o situaciji u kulturi na albanskom jeziku⁵⁷ :

“Kada je u pitanju oblast kulture, kao osnovne karakteristike trenutne situacije mogu se istaći zastareli kapaciteti (i tehnički i programski) institucija kulture, koji ne zadovoljavaju savremene potrebe stanovništva te mali broj kulturnih manifestacija koje se sistemski podržavaju.

„Kulturno leto Bujanovac“ („Bujanovački letnji dani“),	Multikulturna dešavanja, tradicionalni plesovi i muzika itd.	Bujanovac
Silvester žurka na gradskom trgu Bujanovac“	Događaj u organizaciji Kancelarije za mlade	Bujanovac
Omladinske organizacije iz Bujanovca snimale su kratke filmove i igraju u amaterskom pozorištu.		Bujanovac

⁵⁷ <http://www.knsh.org/Portals/0/Plani/Strate%C5%A1ki%20Plan.pdf>

„Festival albanske komedije“.	Najznačajnija kulturna aktivnost u Preševu , prvi put organizovana 1994. godine, uz različite teškoće i nekoliko prekida u radu, ova manifestacija je 2015. godine organizovana sedmi put. Festival nema stalnu finansijsku podršku, već svake godine animira donatore (Ministarstvo kulture, opština Preševo, lokalni sponzori itd.)	Preševo
Slikarska kolonija Preševo	U Preševu postoji oko 30 umetnika, slikara i vajara koji zajedno okupljaju organizacije umetnika.	Preševo
„Sastanci u domovini »	Centralna manifestacija Albanaca u Medveđi koja se obeležava u selu Tupale od 2003. godine. To je veliki festival sa pesmama, igrama, recitovanjem itd. u kome ne učestvuju samo ljudi iz Medveđe, već i gosti iz Kosovske Kamenice i Gnjilana.	Medveđa

6.3.3. Institucije kulture u opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa

Dom kulture Vuk Karadžić .Finansira ga opština. Dom kulture u Bujanovcu ima veliki kapacitet (salu sa 405 mesta), ali je tehnički zastareo i lošeg je kvaliteta, pa se jedva i koristi.	Bujanovac
Biblioteka. Finansira je opština. Broj knjiga na albanskom nedovoljan. Do 2002. godine u biblioteci u Bujanovcu nije bilo knjiga na albanskom jeziku. Situacija se od tada promenila, tako da trenutno u biblioteci ima 10.000 knjiga na albanskom jeziku.	Bujanovac

Dom kulture. Finansira ga opština. Ima veliki kapacitet (salu sa 600 mesta), ali je tehnički zastareo i lošeg je kvaliteta,.	Preševo
Biblioteka Ibrahim Kelmendi. Finansira je opština. Prema podacima Nacionalnog saveta Albanaca, broj knjiga na albanskom je nedovoljan	Preševo
U biblioteci u Medveđi od ukupno oko 40.000 knjiga ima svega 3.000 knjiga na albanskom jeziku.	Medveđa

Nijedna od ove tri opštine nema aktivan bioskop, pozorište ili muzej.

Prema rečima Ragmi Mustafe iz Nacionalnog Saveta Albanaca⁵⁸, „sredstva odvajana od strane države preko nadležnog ministarstva su simbolična i na taj način je nastavljena praksa Ministarstva kulture da za projekte NGO i institucija ,vezane za sufinansiranje ili finansiranje projekata iz oblasti kulture na albanskom jeziku, izdvaja veoma mala sredstva⁵⁹.

6.4. Mediji na albanskom jeziku

Proces privatizacije/digitalizacije medija doveo je do smanjenja ponude programa na manjinskim jezicima, odnosno do gašenja lokalnih medija koji su finansirani iz budžeta, a koji su program emitovali na jezicima manjina.

Savetodavni komitet je „ohrabrio vlasti, posebno na državnom nivou, da uzmu u obzir potrebu za dovoljnim i stabilnim finansiranjem kako bi se garantovala održivost medija na manjinskim jezicima, kao sastavnog dela pristupa informisanju pripadnika nacionalnih manjina," posebno izvan Vojvodine. Savetodavni komitet je, takođe, preporučio da se “uticaj uvođenja digitalnog emitovanja televizijskog programa na medijama manjina mora pažljivo preispitati, potpuno se konsultujući sa savetima nacionalnih manjina”.

U opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa danas postoji solidan broj medija na albanskom jeziku.

⁵⁸ Razgovor istraživača Odbora za ljudska prava sa Ragmi Mustafom, Nacionalni savet Albanaca 2. Mart 2016. godine

⁵⁹ Ministarstvo kulture i informisanja 2015. godine, dodelilo je, u okviru javnog konkursa za prikupljanje predloga za finansiranja ili sufinansiranje predloga projekata u kulturi u oblasti kulturne delatnosti nacionalnih manjina dodelilo sredstva za sledeće projekte :Preševo, “Festival albanske komedije” 200.000 dinara; Festival decijih pesama “Nasa radost” 100.000 dinara; Odbor za ljudska prava, “Ma hocu”, 100.000 dinara.

Tabela medija na albanskom jeziku

RTV Presheva	Preševo	Srpski i albanski jezik	Tranformisanje na akcionarsko društvo	Radio i televizija
TV Aldi	Preševo	Albanski jezik	Privatno vlasništvo	Televizija
RTV Spektri	Bujanovac	Albanski jezik	Privatno vlasništvo	Radio i televizija
RTB Bujanovac	Bujanovac	Albanski, srpski i romski jezik	Transformisanje u akcionarsko društvo	Televizija
www.preshevajone.com	Preševo	Albanski jezik	Privatno vlasništvo	Informativni portal
www.presheva.com	Region, sedište Preševo	Albanski jezik	Osnivač NVO	Informativni portal
www.titulli.com	Bujanovac	Srpski i albanski jezik	Privatno vlasništvo	Informativni portal
www.lajmial.com	Bujanovac	Albanski jezik	Privatno vlasništvo	Informativni portal
www.luginapress.com	Bujanovac	Albanski jezik	Privatno vlasništvo	Informativni portal
www.bujanoci.net	Bujanovac	Albanski jezik	Privatno vlasništvo	Informativni portal
www.lugina-lajm.com	Bujanovac	Albanski jezik	Osnivač NVO	Informativni portal
Časopis “Jehona”	Bujanovac	Albanski jezik	Osnivač NVO	Časopis , izlazi jednom u dva-tri meseca

Nacionalni servis RTS ne emituju vesti na albanskom jeziku⁶⁰.

7. Zdravstvena i socijalna zaštita

7.1. Vanbolničko porodilište

Otvaranje vanbolničkog porodilišta, ali i snabdevanje adekvatnom aparaturom za domove zdravlja, ispunjen je cilj zacrtan u sva tri dokumenta.

Za otvaranje vanbolničkog porodilišta u Preševu Ministarstvo zdravlja Republike Srbije investiralo je 60 miliona dinara, Koordinaciono telo 55 miliona dinara (Vlada Srbije 115 miliona dinara), dok su kancelarija Evropske unije u Beogradu i Vlada Švajcarske sa 250.000

⁶⁰ Cl 8 Zakon o javnim medijskim servisima

evra finansirale nabavku opreme za porodilište⁶¹. Takođe, Porodilište su pomogle i Vlade Albanije i Kosova sa po 50 hiljada evra⁶². Porodilište je otvoreno u aprilu 2015. godine. Odlukom Ministarstva zdravlja odobren je, za potrebe rada, prijem dva lekara ginekološke struke i deset medicinskih sestara. Koordinaciono telo za opštine Bujanovac, Preševo i Medveđa i Ministarstvo zdravlja uložili su oko 20 miliona dinara za izgradnju porodilišta.

8. Bezbednost

Činjenica je da je bezbednosna situacija danas mirnija nego pre 15 godina. Naravno da postoje različite percepcije ovog viđenja (odnosi se na državni vrh sa jedne strane i lokalne političke predstavnike Albanaca sa druge strane) o bezbednosnoj situaciji⁶³, ali svakako da, kao najveći problem sporenja, ostaje prisustvo specijalnih vojno-polijskih snaga, kako je bilo predviđeno i Čovićevim Planom.

8.1. Povlačenje vanredno angažovanih specijalnih vojno-polijskih snaga

Mere za uspostavljanje poverenja podrazumevale su „*povlačenje svih vanredno angažovanih specijalnih vojno-polijskih snaga*“ u skladu sa Planom i Programom za rešavanje krize u opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa Vlade Republike Srbije iz 2001. (Aneks 5b st.2 t. 2). Jedna od najvažnijih primedbi albanskih predstavnika jeste da li je i u kojoj meri došlo do povlačenja vanredno angažovanih vojno-polijskih snaga. Zvanične podatke o navedenom nije bilo moguće dobiti.

Treba navesti i činjenicu da je samo za izgradnju vojne baze “Baza Jug” obezbeđeno oko 1,5 milijarda dinara.

8.2. (Ne) povratak raseljenog stanovništva

Zbog oružanih sukoba i straha za bezbednost, albansko stanovništvo iz opština Preševo, Bujanovac i Medveđa je u tri navrata napuštalo svoje kuće. Prvi talas bio je za vreme NATO

⁶¹ Podaci dobijeni od Koordinacionog tela

⁶² Način transakcije i njihova tačna namena finansijskih sredstava za potrebe porodilišta nisu detaljno prezentovani javnosti od strane Vlade Albanije i Kosova, kao ni lokalna samouprava u Preševu.

⁶³ Vidi izveštaj “Sukob percepcija- Bezbednost na jugu Srbije. <http://media.balkanskicentrazabliskistok.com/2013/05/Sukob-percepcija-SRB1.pdf>

bombardovanja 1999. godine, kada je sa područja otišla oko trećina Albanaca⁶⁴. Drugi talas iseljavanja desio se 2000-2001. godine; treći talas iseljavanja iz Preševa i Bujanovca na Kosovo rezultirao je sa oko 14.000 raseljenih iz ovog područja.

Povratak raseljenih Albanaca počeo je posle okončanja oružanih sukoba. Povratku su prethodile organizovane posete raseljenih lica svojim domovima u toku juna meseca 2001. godine. Pomoć međunarodnih organizacija u obnovi oštećenih kuća i drugim sferama života je bila od velikog značaja. Međunarodne organizacije su imale procenu da se u opštine Preševo, Medveđa i Bujanovac nakon završetka sukoba vratilo ukupno oko 5.300 Albanaca.

Oni Albanci (tačan broj je nepoznat) koji su ostali na Kosovu nisu evidentirani tamo kao interno raseljena lica, niti izbeglice, te kao takvi nemaju nikakvu dokumentaciju. U Srbiji se vode kao “*pravno nevidljiva lica*” i prema njima se sprovodi akcija *pasivizacije*⁶⁵ *prebivališta*.

Dakle, iako državljani Srbije, gde se vode i kao poreski obveznici, ovi Albanci polako ostaju bez validne dokumentacije, te ne mogu ostvariti svoja socijalna prava. Bez validne dokumentacije ne mogu da ostvare ni svoje pravo glasa.

8.3. Otvaranje malograničnih prelaza

Obezbeđivanje slobode kretanje i kroz otvaranje malograničnih prelaza prema Makedoniji (Miratovac – Lojane). Ovaj prelaz još nije otvoren.

⁶⁴ UN Inter Agency Assessment Mission to Southern Serbia - April 2001

⁶⁵ Proces pasivizacije je veom aktuelan i u poslednje vreme masovan, a vrši se na osnovu čl.3, st. 2 Zakona o prebivalištu i boravištu građana „Sl. Glasnik RS“, br. 87/2011

ZAKLJUČAK I PREPORUKE

Analiza je dokazala da postoji relativni napredak u različitim segmentima života, a koji se odnosi na ostvarenje tri Sporazuma između republičkih vlasti i političkih predstavnika Albanaca sa juga Srbije.

Početak procesa imao je pozitivne inicijative, kao što su integracija Albanaca u lokalnu policiju, lokalne medije i etničko predstavljanje u lokalnim vlastima u Preševu, Bujanovcu i Medveđi.

Takođe, Vlada je, preko Koordinacionog Tela, investirala deo novca u jug Srbije, posebno u infrastrukturu, privatna preduzeća, obrazovanje, stipendije studentima i socijalna davanja.

Takođe, otvaranje vanbolničkog porodilišta i odeljenja fakulteta u Bujanovcu i Medveđi dobra je odluka iz oblasti zdravstva i visokog obrazovanja.

Problem udžbenika i planova i programa u školama na albanskom jeziku, uključenih u Sporazum o priznavanju diplôma sa Kosova, ostaju kao ključni problemi iz oblasti obrazovanja.

Iako postoji pozitivna dinamika upotrebe albanskog jezika i pisma, još su vidljivi problemi koji se odnose na primenu prava o upotrebi maternjeg jezika u institucijama koje nisu u nadležnosti lokalne samouprave.

Takođe, kao problem ostaje i rešenje za upotrebu nacionalnih simbola albanske zajednice.

Međutim, analiza je pružila dokaze da nema suštinskog napretka u oblastima glavnih tačaka koje je prevideo tzv. « mirovni proces », odnosno potpisani sporazumi, a tiču se integracije Albanaca.

Iako je bilo vrlo teško dobiti informacije o zastupljenosti albanskog stanovništva u institucijama koji nisu u nadležnosti lokalnih vlasti, i ono malo informacija i nezvaničnih

podataka nesumnjivo dokazuju da je integracija Albanaca u republičke institucije više nego simbolična i daleko od proporcijalne zastupljenosti.

Integrisanje romske zajednice na lokalnom nivou, osim u republičke institucije, takođe je jedan od većih problema u implementaciji dosadašnjih sporazuma.

Pravosuđe ostaje veliki problem integracije, ne samo u svetlu proporcionalne zastupljenosti i « posledica » reforme pravosuđa na teritoriji opština Preševo, Bujanovac i Medveđa, nakon bojkota popisa od strane Albanaca, već i u kontekstu procesuiranja dosijea iz perioda 1996-2002. godine.

U oblasti bezbednosti ostaje nejasno prisustvo specijalnih jedinica vojske i policije, kao i prekid pozitivnog procesa integracije predstavnika lokalnih manjina u « multietničku policiju », odnosno zastupljenosti u komandnoj hijerarhiji.

Ekonomski oporavak je jedan od najvažnijih segmenata svih potpisanih sporazuma. Nezaposlenost je sve veća i Vlada treba više da se fokusira na razvoj politika i konkretnih mere koje bi doprinele poboljšanju ekonomske situacije.

U periodu čekanja da se otvore Poglavlja za nastavak procesa integrisanja Srbije u Evropsku uniju, naročito Poglavlja 23. i 24., problem predstavlja i to što je proces dijaloga između predstavnika državnog vrha i lokalnih predstavnika Albanaca sa juga Srbije blokiran .

S tim u vezi, praksa je dokazala da je veoma važno da se u sve buduće promene zakonodavstva koje je (in)direktno povezano sa pravima nacionalnih manjina i eventualne promene Ustava, uzimaju u obzir stavke i norme koji omogućavaju napredak individualnih i kolektivnih prava, prilikom harmonizacije sa evropskim standardima.

PRILOZI

Aneks 5

SPORAZUM

o rešavanju krize u opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa

Sporazum zaključuju:

Vlada Republike Srbije i Savezne Republike Jugoslavije i
Albanska nacionalna zajednica iz opština Preševo, Bujanovac i Medveđa

Sprovođenje ovog sporazuma podržava i u okviru zajedničke komisije garantuje međunarodna zajednica, pod okriljem Ujedinjenih nacija.

1. Predmet ovog Sporazuma je rešavanje krize u opštinama Preševo, Bujanovac i Medveđa mirnim putem

2. Učesnici Sporazuma saglasni su da su zajednički ciljevi rešavanja krize:

a) Uspostavljanje poštovanja ustavno-pravnog poretka, odnosno suvereniteta i teritorijalnog integriteta Republike Srbije i Savezne Republike Jugoslavije na tom delu svoje teritorije i obezbeđenje potpune normalizacije rada državnih organa, organa lokalne samouprave i drugih legalnih organa na toj teritoriji;

b) Uspostavljanje pune lične i imovinske bezbednosti svih građana i potpune i neometane slobode njihovog kretanja na svakom delu teritorije tih opština, što će se obezbediti potpunim raspuštanjem i razoružanjem ekstremista, uspostavljanjem bezbednosti i mira u regionu i omogućavanjem povratka svim izbeglim građanima u njihova domaćinstva

v) Izgradnja multietničkog i multikofensionalnog društva na demokratskim principima uz poštovanje svih ljudskih, političkih i manjinskih prava i sloboda prema najvišim standardima;

g) Prosperitetan i brz ekonomski i socijalni razvoj regiona uz međunarodnu finansijsku pomoć u interesu svih građana koji u njemu žive.

3. Učesnici Sporazuma su saglasni:

a) Da se kriza reši mirnim putem, političko-diplomatskim sredstvima i dijalogom

b) Da se albanska nacionalna zajednica odriče zahteva koji podrazumevaju autonomiju, specijalni status za te opštine ili menjanje granica Republike Srbije, i prihvata da rešenje krize budu u okviru sadašnjeg ustavom urešenog poretka Republike Srbije

v) Da se Vlada Republike Srbije obavezuje da integriše Albance u društveno-politički i ekonomski sistem Srbije i obezbedi ostvarivanje svih njihovih prava, uključujući i prava u okviru lokalne samouprave.

g) Da se obavezuju da obezbede izvršenje ovog Sporazuma u potpunosti i da afirmišu njegovo dosledno sprovođenje.

d) Da se obavezuju da obezbede slobodan pristup ugroženom području za sve najavljene i akreditovane predstavnike humanitarnih organizacija, organizacija za ljudska prava, posmatračkih misija međunarodne zajednice i medija.

4. Ciljevi iz tačke 2. ovog Sporazuma, uz poštovanje odredbi tačke 3. ovog Sporazuma realizovaće se:

1. Uspostavljanjem bezbednosti i mira u regionu;

2. Integracijom Albanaca u društveno-politički i ekonomski sistem Srbije

3. Ekonomskim i socijalnim razvojem regiona

5. Uspostavljanje bezbednosti i mira u regionu realizovaće se potpunim razoružavanjem i raspuštanjem naoružanih ekstremističkih organizacija i grupa, kao i povlačenjem vanredno angažovanih posebnih vojnih i policijskih sastava iz regiona, po posebnom Planu (Aneks 5b) i to sledećom dinamikom:

- za dva meseca 10%
- za četiri meseca 100%

6. Integracija Albanaca u društveno-politički i ekonomski sistem Republike Srbije realizovaće se po posebnom Planu integracije (Aneks 5a) i to sledećom dinamikom:

- za dva meseca 10%
- za 4 meseca 20%
- za 8 meseci 40%
- za 24 meseca 100%

7. Ekonomski i socijalni razvoj regiona realizovaće se po posebnom Planu razvoja (Aneks 5v) i to sledećom dinamikom:

- za dva meseca 5%
- za 4 meseca 10%
- za 8 meseci 30%
- za 36 meseci 100%

8. Za realizaciju i verifikaciju izvršenja odredbi ovog Sporazuma obrazovaće se Zajednička komisija učesnika Sporazuma i predstavnika međunarodne zajednice.

9. Ukoliko organizacije i grupe naoružanih ekstremista ne prihvate razoružanje i raspuštanje ekstremističke organizacije, savezna Republika Jugoslavija i Republika Srbija će nastaviti sa realizacijom odredbi iz tačke 4, pod 2.) i 3) ovog Sporazuma, do nivoa od 10%, a nadležne međunarodne organizacije će od SB UN i od KFOR-a obezbediti da se u skladu sa članom 1. tačka 4. pod a) i tačkom 5. Aneksa B Vojnotehničkog sporazuma, naoružani ekstremisti prisile na povlačenje iz KZB ili da se jugoslovenskim snagama bezbednosti da saglasnost da to učine ulaskom i ostankom u KZB.

PRILOZI: Aneksi 5a-5g (4)

U _____
_____ 2001. Godine

Za Vlade SRJ i RS

Za albansku nacionalnu zajednicu

Za međunarodnu zajednicu

PLAN

integracije Albanaca u politički, državni i društveni sistem Republike Srbije

Integracija Albanaca u politički, državni i društveni sistem Republike Srbije i opština realizovala bi se kroz sledeće zadatke:

1. Usklađivanje nacionalnog sastava izvršnih odbora skupština opština, raspoređivanjem na finkcije pripadnika albanske nacionalne zajednice, srazmerno nacionalnoj strukturi stanovništva u opštini.

Rezultat: Odluka SO

Nosilac zadatka: Predsednici SO

Rok: S+30

2. Pokretanje inicijative za izmene zakona o izborima i lokalnoj samoupravi, radi obezbeđenja zastupljenosti Albanaca u skupštinama opština i u Narodnoj skupštini Republike Srbije, primereno nacionalnoj strukturi stanovnika u republici i opštinama.

Rezultat: Izmene zakona

Predlagač: Vlada Republike Srbije

Uslov: da se realizuje 1. zona demilitarizacije (Aneks 5b)

Rok: S+60

3. Usklađivanje nacionalnog sastava zaposlenih u policiji, pravosuđu, zdravstvu, prosveti, lokalnoj samoupravi, privredi (uključujući i usklađivanje nacionalnog sastava rukovodilaca).

Rezultat: Prijem u radni odnos i raspoređivanje Albanaca

Nosilac zadatka: nadležni organi

Uslov: Da ispunjavaju zakonske uslove

Rok: S+60, ostali po Aneksu 5. tačka 5

4. Pojačana kontrola zakonitosti u radu policije i drugih organa, sa težištem na suzbijanju kršenja ljudskih prava Albanaca od strane državnih organa.

Rezultat: - Efikasno reagovanje na osnovne žalbe i predstavke građana

-Informisanje javnosti i oštećenih

Nosilac zadatka: Nadležni organi

Rok: Trajan zadatak, prvi izveštaj za S+30 dana

5. Potpuna sloboda pristupa svakom delu teritorije predstavnika organizacija za ljudska prava i otvaranje kancelarija za ljudska prava u mesnim zajednicama.

Rezultat: Otvaranje kancelarija

Nosioci zadatka: Koordinaciono telo, policija, lokalna samouprava

Uslov: Registrovane organizacije

Rok: Odmah

6. Angažovanje nacionalno mešovityh policijskih patrola i drugih policijskih sastava pri preduzimanju mera u mestima naseljenim Albancima

Rezultat: Nacionalno mešovite patrole u naseljima u kojima žive Albanci

Nosilac zadatka: Nadležni rukovodilac u policiji

Uslov: Broj zaposlenih policajaca Albanaca

Rok: Primereno realizaciji zadatka iz tačke 3, a po sticanju svih bezbednosnih uslova

Svaki nosilac zadatka iz ovog Plana sačinice poseban plan realizacije.

Izveštaj o realizaciji zadatka dostavlja se Koordinacionom telu nakon njihove realizacije, a najmanje jednom mesečno.

PRILOG: Planovi nosilaca zadataka od tačke 1 do 6 (Prilozi 5a/1-5a/6)

SPORAZUM
O PRINCIPIMA REKONSTRUKCIJE KOORDINACIONOG TELA ZA
OPŠTINE PRESEVO, BUJANOVAC I MEDVEĐA

Imajući u vidu “Plan i program za rešavanje krize u opštinama Preševo, Bujanovac i Medveđa”, koji je sačinjen 2001. godine,

Zalažući se za stalnu privrženost cilju ovog programa koji predviđa razvoj multietničkog i multikonfesionalnog društva, zasnovanog na demokratskim principima, uz poštovanje ljudskih, političkih i manjinskih prava kao i političkih prava i sloboda svih građana u skladu sa najvišim standardima,

Pozivajući se na “Sporazum o osnovim principima održavanja prevremenih opštinskih izbora u južnoj Srbiji”, koji je potpisan 18. marta 2002. godine u Beogradu,

Smatrajući da pluralističko i istinsko demokratsko društvo treba da stvara odgovarajuće uslove koji omogućavaju svim zajednicima da izraze, očuvaju i razviju svoj identitet,

Potvrđujući nameru angažovanja u formiranju multietničke vlasti u opštinama Preševo Bujanovac i Medveđa i odgovarajuće uključivanje albanske zajednice u državne institucije čime bi se postiglo njeno delotvorno učešće u procesu donosenja odluka.

Potpisnici objavljuju svoju obavezu koja se odnosi na Odluku u uređenju i nadležnostima Koordinacionog teola, koja se nalazi u prilogu ovog sporazuma:

Milan Marković

Riza Halimi

Ministar za državnu upravu i lokalnu samoupravu Narodni poslanik u Narodnoj skupštini
Republike Srbije

Presednik Koordinacionog tela

Ambasador Hans Ola Urstad
Šef Misije OEBS u Srbiji

Potpisan u Beogradu, 27.03.2009. godine na srpskom i engleskom jeziku. U slučaju neslaganja, verzija srpskom jeziku prevladava.

Na osnovu člana 43. stav 3. Zakona o Vladi („Službeni glasnik RS”, br. 55/05, 71/05 – ispravka, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – US I 72/12), na predlog Službe Koordinacionog tela Vlade Republike Srbije za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa.

Vlada donosi

ZAKLJUČAK

1. Prihvat se izveštaj sa sastanka između predsednika Koordinacionog tela Vlade Republike Srbije za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa i predstavnika političkih stranaka Albanaca sa područja opština Preševo, Bujanovac i Medveđa, koji je sastavni deo ovog zaključka.
2. Zadužuju se: Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo finansija i privrede, Ministarstvo spoljnih poslova, Ministarstvo regionalnog razvoja i lokalne samouprave, Ministarstvo saobraćaja, Ministarstvo građevinarstva i urbanizma, Ministarstvo pravde i državne uprave, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvo prosvete, nauke, i tehnološkog razvoja, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo kulture i informisanja, Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike, Ministarstvo spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacije, da preuzmu sve mere iz svoje nadležnosti u vezi za realizacijom aktivnosti navedenih u Izveštaju iz tačke 1. Ovog zaključka i da Koordinacionom telu Vlade Republike Srbije za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa pruže svu neophodnu pomoć i podršku prilikom realizacije aktivnosti navedenih u Izveštaju iz tačke 1. ovog zaključka.
3. Ovaj zaključak, radi realizacije, dostaviti Koordinacionom telu Vlade Republike Srbije za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu finansija i privrede, Ministarstvu spoljnih poslova, Ministarstvu regionalnog razvoja i lokalne samouprave, Ministarstvu saobraćaja, Ministarstvu građevinarstva i urbanizma, Ministarstvu pravde i državne uprave, Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvo prosvete, nauke, i tehnološkog razvoja, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu kulture i informisanja, Ministarstvu rada, zapošljavanja i socijalne politike, Ministarstvu spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacije i Generalnom sekretarijatu Vlade Srbije.

05 Broj: 06-4185/2013-4

U Beogradu, 4 juna 2013. godine

V L A D A

Tačnost prepisa overava

GENERALNI SEKRETAR

Veljko Odalović, s.r.

PREDSEDNIK ,

Ivica Dačić

4100313.039/13

REPUBLIKA SRBIJA

V L A D A

05 Broj: 06-4185/2013-4

4. jun 2013. Godine

Beograd

**KOORDINACIONO TELO VLADE REPUBLIKE SRBIJE ZA OPŠTINE
PREŠEVO, BUJANOVAC, I MEDVEĐA**

B E O G R A D

U prilogu se dostavlja Zaključak 05 Broj: 06-4185/2013-4 kojim se prihvata Izveštaj sa sastanka između predsednika Koordinacionog tela Vlade Republike Srbije za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa i predstavnika političkih stranaka Albanaca sa područja opština Preševo, Bujanovac i Medveđa, koji je donela Vlada na sednici održanoj 4.juna 2013. godine.

Navedeni zaključak dostavlja se radi realizacije.

Prilog: kao u tekstu

GENERALNI SEKRETAR

Veljko Odalović, s.r.

Dostavljeno:

- Ministarstvo unutrašnjih poslova,
- Ministarstvo spoljnih poslova,
- Ministarstvo finansija i privrede,
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede,
- Ministarstvo regionalnog razvoja i lokalne samouprave,
- Ministarstvo saobraćaja,
- Ministarstvo građevinarstva i urbanizma,

- Ministarstvo pravde i državne uprave,
- Ministarstvo prosvete, nauke, i tehnološkog razvoja,
- Ministarstvo zdravlja,
- Ministarstvo kulture i informisanja,
- Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike,
- Ministarstvo spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacije,
- Generalni sekretarijat Vlade

410212,119/44

BIBLIOGRAFIJA

Zakoni i zvanična dokumenta

Ustav Republike Srbije, 1996

Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, Republika Srbija, 2009. godine

Okvirna Konvencija za zaštitu prava manjina, Savet Evrope, 1994. godine

Zakon Republike Srbije o potvrđivanju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina ("Sl. list SRJ - Međunarodni ugovori", br. 6/98)

Zakon o Nacionalnim Savetima nacionalnih manjina Republika Srbije, 2009. godine

Zakon o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštva, 2010. i 2013. godine

Zakon o amnestiji bivših pripadnika OVPBM Republike Srbije i Savezne Republike Jugoslavije, 2001. godine

Zakon o udžbenicima, Republika Srbija, 2015. godine

Zakon o prebivalištu i boravištu građana „Sl. Glasnik RS“, br. 87/2011

Zaključak Vlade Republike Srbije od 04. Juna 2013, 05 broj: 06-4185/2013-4

Statuti opština Bujanovac, Preševo i Medveđa

Treće Mišljenje Savetodavnog komiteta o sprovođenju Okvirne konvencije, novembar 2014.

Pariska Povelja za novu Evropu, usvojena na Konferenciji o Europskoj sigurnosti i suradnji Pariz, 1990. godine

Mišljenje o Ustavu Srbije, Venecijanska Komisija, 70. Plenum, 17. i 18. Mart 2007. godine

Plan i program za rešavanje krize u opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa, Vlada Republike Srbije i Vlada Savezne Republike Jugoslavije, 2001.

Sporazum o principima rekonstrukcije Koordinacionog tela za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa, potpisan u Beogradu 27. 03. 2009 godine

Platforma neophodnih mera za afirmaciju prava Albanaca u Preševu, Bujanovcu i Medveđi, 2013.

Sporazum o principima multietničke policije u Preševu, Bujanovcu i Medveđi, 2001. godine

Izveštaj ekspertskog tima o metodologiji korišćenoj za procenu broja stanovnika juga Srbije koji su izopšteni iz popisa stanovništva i domaćinstava 2011. godine, 2015. godine

Publikacije

"Albanci u Srbiji - Preševo, Bujanovac i Medveđa", Fond za humanitarno pravo, Beograd, 2003.godine

"Suočavanje percepcije- Sigurnost na jugu Srbije ", Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi - Balkanski centar za Bliski istok u decembru 2012. godine

“Zastupljenost albanske nacionalne manjine u Minsitarstvu unutrašnjih poslova Republike Srbije-ostvareni napredak i preostali izazovi”, Kosovski Centar za bezbednosne studije i Beogradski Centar za bezbednosnu politiku, Priština i Beograd, 2014. godine

Etnička struktura stanovništva, zaposlenih i rukovodilaca organa, institucija i preduzeća u opštinama Preševo, Bujanovac i Medveđa. izveštaj Odbor za ljudska prava. Preševo, 2011/2012.

Intervjui

Razgovor istraživača Odbora za ljudska prava -Šaip Kamberi, narodni poslanik Partije za demokratsko delovanje, 2. februar 2016. godine

Razgovor istraživača Odbora za ljudska prava –Riza Halimi, narodni poslanik Partije za demokratsko delovanje, 19. januar 2016. godine

Razgovor istraživača Odbora za ljudska prava –Kenan Rašitović, OFER i odbornik Ujedinjene partije Roma u opštini Bujanovac, 22. decembar 2016. godine

Razgovor istraživača Odbroa za ljudska prava sa predstavnicima kancelarije Poverenika za informacije od javnog značaja, Beograd, 4 februar, 2016.godine

Razgovor istraživača Odbora za ljudska prava -Ragmi Mustafa, Nacionalni savet Albanaca 2. mart 2016. godine

Website

<http://popis2011.stat.rs>

<http://www.titulli.com>

www.kt.gov.rs

www.knsh.org